

Celje - skladišče

D-Per
59/1992

5000000381,2

COBISS

KARNAR

PODJETJA CINKARNA CELJE - MOZIRJE

Treba je »preživeti«

Napovedi, da bo samo še letošnje leto kritično, drugo leto pa naj bi se začela ekspanzija gospodarstva, so optimistične in kar težko jim je verjeti. V podjetju iz dneva v dan čutimo, da je iz meseca v mesec slabše. Trgovske vezi z domala vsemi republikami nekdanje Jugoslavije so otežkočene oziroma pretrgane. S sosednjo Hrvaško pa se poslovanje zapleta zaradi carin in enakovredne blagovne menjave. Naturalna menjava ne omogoča preživetja, saj za to potrebujemo gotovino.

Spominjamo se časov, ko smo polovico svoje proizvodnje prodali v vzhodnoevropske države. Danes tega trga ni več. Pravočasno smo se usmerili v Evropo, ki nam je za razliko od ostalega sveta zanimivejša zaradi doseženih višjih cen, nižjih stroškov prevoza in lažje obdelave. Naš največji poslovni partner pa je razen Nemčije in Italije tudi Amerika, kjer je letos potekala mednarodna konferenca o titanovem dioksidu. Na njej proizvajalci tega belega pigmenta niso bili preveč optimistični. Če bomo obdržali trg, ki smo si ga na zahodu težko pridobili, bomo vsaj mi lahko ostali optimisti.

V naši novi majhni državi, ki je, in obeta se, da bo še bolj draga, je danes najtežje izvoznikom, med katerimi smo tudi mi. Zato ne moremo napovedati, kako bomo v prihodnje »preživeli«. Prav gotovo bodo potrebni še kakšni varčevalni ukrepi. A s tem si sedaj ne belite glave. Pred nami so počitnice in težko zasluženi dopust. Izkoristimo ga kar najbolje!

Urednica

Pogorišče bo kmalu pospravljeno

Naše poročanje o požaru, ki je 9. maja zajel skladišče Grafike, ni več aktualno, je pa prav, da to zabeležimo v zgodovino našega podjetja. Pa tudi zato, ker so bili praktično prizadeti vsi obrati Grafike, saj je bila proizvodnja v njih ustavljena dva meseca. Delavci so bili na čakanju, nekateri so delali na odstranjevanju pogorišča, drugi na remontu, tretji so bili na dopustu. Pogorišče je bilo potrebno odstraniti zaradi varnosti, zato pa je bilo potrebno stavbe tudi porušiti.

Dvaindvajsetim gasilskim društvom iz Celja in okolice je direktorica PE Grafike podelila zahvalne listine za takojšnjo pomoč pri gašenju.

Ponesrečena gasilca Daniel KAMENŠEK in Zvonko PLIBERŠEK, dobro okrevata.

Nove ekonomske kategorije

2. DEL

DELNICE

Delnica je listina oz. prenosni pravni dokument, iz katerega izhajajo za imetnika delnice določene premoženjske ali članske pravice v določeni organizaciji, ki je izdajatelj delnice. Delnica je torej lastniški vrednostni papir, ki dokazuje določeno obliko lastninskega razmerja.

Delnico lahko izdajo izključno delniške družbe in pomeni za izdajatelja način pridobitve oz. zagotovitve določenih trajnih finančnih sredstev. Izdaja delnice pomeni za izdajatelja pridobitev lastnih sredstev, od katerih se ne plačuje obresti in jih ni potrebno vrniti, saj delnica oz. na njej navedeni znesek ne zapade oz. se ne odplača, dokler obstoji izdajatelj. Z izdajo delnice tako ne gre za zadolževanje oz. pridobitev tujih finančnih sredstev. Tako se delnica izdaja z namenom, da se zberejo potrebna lastna trajna sredstva za opravljanje kakšne nove gospodarske dejavnosti ali za razširitev že obstoječe gospodarske dejavnosti.

Kupec delnice oziroma njen imetnik dobi z nakupom ali prejemom delnice določene premoženjske in članske pravice v organizaciji, ki je delnico izdala.

Premoženjske pravice omogočajo lastniku delnice trajno udeležbo pri dobičku podjetja v obliki dividende, prednostne pravice pri nakupu novih delnic in likvidacijski delež ob morebitnem prenehanju družbe.

Dividenda je delež neto profita podjetja, ki pripada delničarjem podjetja, ki je lahko različno velik ali ga sploh ni. Pri dividendi je bistveno to, da ni v naprej fiksno določen denarni znesek ali donos.

Članske pravice pa omogočajo lastniku oz. imetniku delnice, da voli organe upravljanja družbe, ki je delnico izdala, da nadzoruje delo družbe in mu zagotavlja informacije o vseh vidikih delovanja družbe.

Delnica lahko glasi na ime, kar pomeni, da je delnica izdana točno določenemu imetniku. V tem primeru je na delnici navadno navedena tudi obveznost izdajatelja do

lastnika delnice in pomeni, da lahko uveljavlja pravice iz delnice samo imetnik na katerega glasi delnica. Delnica na prinosnika pa pomeni, da gre do pravice iz delnice katerikoli osebi, ki poseduje izdano delnico.

Poznamo okoli 800 vrst delnic, vendar se delnice delijo v tri osnovne skupine.

- navadne delnice
- prednostne delnice
- posebne oblike delnic

a) Navadne delnice

Navadne delnice so najbolj rizična osnovna oblika vrednostnega papirja, saj ima imetnik take delnice le t.i. "preostali zahtevek" do dohodka oz. premoženja podjetja izdajatelja. To pomeni, da mora podjetje najprej plačati vse svoje obveznosti, šele nato pridejo na vrsto za plačilo imetniki delnic. Ker so te delnice tako visoko rizične, imajo imetniki teh delnic določene ugodnosti, med drugim:

- za dolgove podjetja odgovarjajo z omejeno odgovornostjo;
- neomejeno udeležbo pri dohodku družbe, če je dejavnost uspešna;
- samo ta delnica daje pravico glasovanja o glavnih odločitvah družbe, pravico voliti člane upravnega in nadzornega odbora;
- pri novih izdajah predkupno pravico, kar omogoča, da obdrži določeno lastninsko kontrolo.

Imetniki navadnih delnic so tako dejanski lastniki družbe oz. podjetja, ki je take delnice izdalo.

Navadne delnice pa se lahko razvrščajo še naprej:

- navadne delnice razreda A - prinašajo dividendo, vendar nimajo glasovalne pravice. Te delnice so namenjene širši javnosti;
- navadne delnice razreda B - ne prinašajo dividende, imajo pa glasovalno pravico in so namenjene vodstvu firme, saj ima imetnik donos le, če cena delnice raste.

b) Prednostne delnice

So manj rizična oblika delnice. Prednostne delnice namreč omejujejo imetniku njegove pravice, predvsem premoženjske. Namreč ta delnica prinaša fiksno dividendo - torej v naprej določeno višino donosa. Prednostna delnica prinaša manjši donos kot navadna delnica, saj je tudi riziko naložbe manjši. V primeru, da podjetje slabo posluje, pa imetniki prednostnih delnic ne morejo imeti nobenih posebnih zahtevkov, temveč so v enakem položaju kot imetniki navadnih delnic. Pri tej vrsti delnic pa so lahko omejene tudi članske pravice, vendar je v praksi to stvar presoje podjetja, ki je delnice izdalo.

Poznamo več vrst oz. oblik prednostnih delnic, pri čemer je pomembna zlasti delitev glede na obliko oz. izplačevanje dividende. Poznamo naslednje oblike:

- kumulativne/nekumulativne prednostne delnice,
- participativne/neparticipativne prednostne delnice
- prednostne delnice z gibljivim donosom,

- prednostne delnice brez dividende,
- zamenljive prednostne delnice
- primarno odkupljive prednostne delnice.

c) Posebne oblike delnic

Zamenljive delnice

Zamenljive delnice so tiste, ki omogočajo imetniku, da jih zamenja v obveznice. Pomembno je to, da ko je zamenjava enkrat izvedena, ni mogoče izvesti ponovne zamenjave. Zamenljive delnice tako nudijo imetniku tudi eno obliko zavarovanja, saj ko mu fiksna dividenda ne nudi več ustreznega donosa oz. je ta vprašljiva, to zamenja v obveznico in se tako zavaruje.

Odkupljive delnice

Izdajatelj delnice lahko določi tako za osnovno kot za prednostno delnico opcijo kupcu, da jo lahko proda v določenem času nazaj izdajatelju za določeno ceno.

Vir: Vrednostni papirji: Silva Sibil

Iz arhiva smo izbrskali cinkarniško delnico iz leta 1923!

Višje stanarine

Vodstvo Cinkarne je s 1. julijem 1992, tako kot občina Celje, za 35 odstotkov povišalo najemnine za stanovanja v lasti Cinkarne.

Kako poslujemo

Za nami je skoraj pol leta poslovanja in že je možno oceniti poslovne rezultate. Zadali smo si višje cilje, kot smo realno pričakovali, in to v upanju, da se bodo razmere v samostojni Sloveniji še v letošnjem letu toliko uredile, da bo mogoče normalno poslovati. Dejanske razmere v gospodarjenju kažejo na povsem drugačne trende od pričakovanih. Tako še sedaj nimamo novih ekonomskih gospodarskih usmeritev, ki bi povedale, kje so realne možnosti slovenskega gospodarstva.

V petih mesecih letošnjega leta smo priče stalnim podražitvam in rasti cen, tako velikoprodajnih kot drobnoprodajnih, kar povzroča tudi stalno rast življenjskih stroškov in s tem pritisk na stroške podjetja, na drugi strani pa upadajo prodaje.

Za izboljšanje pogojev gospodarjenja je bilo s strani vlade doslej zelo malo storjenega, divjanje vojne v ostalih republikah sedaj že razpadle Jugoslavije, pa je vse skupaj še poslabšalo.

Cilj nove vlade je, da bi se cene kratkoročno stabilizirale in to z zadrževanjem cen javnega sektorja ter z intervencijami iz blagovnih rezerv, predvsem pa s pocenitvijo države in občin ter skrajnega varčevanja pri izdatkih proračuna. Uresničitev tega pa je v sedanjem položaju zelo vprašljiva. Če k temu dodamo še veliko nedorečenosti pri sanaciji bank in nejasno strategijo nove vlade, ne moremo vedeti, kaj se v prihodnjih mesecih piše gospodarstvu.

V takih pogojih gospodarjenja je naše podjetje v petih mesecih letošnjega leta pri načrtovani proizvodnji zaostajalo za 7 %, v primerjavi z istim obdobjem lanskega leta pa je bila proizvodnja višja za 13 %. K temu je največ prispevala PE Titan dioksid, ki je preseгла načrtovane vrednosti za 10 %, enako obdobje lanskega leta pa celo za 74 %. Vse ostale PE razen Metalurgije pa precej zaostajajo za načrtovanimi vrednostmi in za vrednostmi enakega lanskega obdobja.

Preskrbljenost proizvodnje s surovinami je bila dokaj dobra kljub nekaterim zastojem zaradi blokad na področju YU tržišč, opaziti pa je nekoliko povečano vezavo dni v zalogah tako surovin in materiala kot pri končnih izdelkih.

Pri prodaji so se uresničila predvidevanja v zvezi z ekonomskimi odnosi Slovenije z drugimi republikami Jugoslavije s tem, da je bil padec nabave in prodaje na to tržišče še večji od pričakovanega. Tako smo v petih mesecih letošnjega leta na domačem trgu dosegli 86 % načrtovane prodaje, na YU tržišču pa samo 47 %. Največ smo prodali v mesecu marcu, od takrat pa je prodaja na to tržišče iz znanih vzrokov čedalje manjša.

Izpad smo poskušali kompenzirati s prodajo na konvertibilno tržišče, kjer pa zaradi velike konkurence in restriktivne politike pri določanju tečaja tujih valut dosegamo nižje cene kot na domačem trgu. Tako smo v petih mesecih letošnjega leta izvozili za skoraj 17 milijonov dolarjev izdelkov, kar pomeni 3 % nad planirano vrednostjo in 61 % več kot v enakem obdobju lani. Ker pa je v fizičnem obsegu odstotek povečanja še višji od vrednostnega, so dosežene izvozne prodajne cene realno nekoliko nižje kot lani.

Vse navedeno vpliva na zmanjšanje manevrskega prostora za ukrepanje med naraščajočimi stroški, med katere poleg surovin in materiala ter energije za proizvodnjo vštevamo tudi osebne dohodke s prispevki ter obrabno sredstev za delo v obliki amortizacije in zmanjšano vrednostjo prodaje.

Če so za mesec februar še osebni dohodki s prispevki znašali en milijon dolarjev, pa že sedaj, pri taki politiki tečaja tujih valut, znašajo 1,3 milijona, pri tem pa se nivo izplačil v primerjavi z naraščajočimi življenjskimi stroški ni bistveno spremenil. Osebni dohodki v podjetju so še vedno nad slovenskim povprečjem, kar pa ne zmanjšuje težnje po izbolj-

šanju položaja, ki pa je pri navedeni situaciji težko uresničljiv in tudi ne brez posledic za likvidnost podjetja.

Kljub temu, da so doseženi prihodki pod planom in realno zaostajajo za prihodki preteklega leta, pa smo z varčevalnimi ukrepi držali stroške na nivoju zmožnosti proizvodnje in tako podjetje posluje na robu rentabilnosti, t.j. brez akumulacije in sredstev za razširjeno reprodukcijo.

Kot je to prisotno po vsej Sloveniji, se tudi v našem podjetju v prvih petih mesecih letošnjega leta ni dosti vlagalo v

investicije in tudi za vnaprej ni pogojev za kakšne večje investicijske aktivnosti razen najnujnejših, ki so potrebne za vzdrževanje obstoječe proizvodnje.

Če v prihodnosti ne bo uspeha pri zmanjšanju preprek za trgovanje z nekdanjimi deli Jugoslavije, predvsem pa z njimi sklenjeni plačilni sporazumi, ki bi med drugim tudi zaščitili slovensko lastnino v teh delih, je težko pričakovati bistveno izboljšanje položaja za naše podjetje. Tako nam še naprej iz meseca v mesec ostane prizadevanje za preživetje.

Marija Bernjak

Zaradi nižjega standarda, pa takole v vrsti čakamo na cenejše piščance

Iz poročila za mesec maj Pogajanja ugodna

Kljub težavam, bi majsko prodajo na domačem in bivšem domačem trgu lahko ocenili za ugodno. Največ izdelkov smo prodali v Slovenijo (69 %), v Hrvaško 19,5 %, v Srbijo 7,6, v BiH 2,9 in v Makedonijo en odstotek.

Če primerjamo lanskoletno majsko realizacijo, bi realno gledano, torej, če ne bi bila lanskoletna menjava marke pod realno, lahko rekli, da je letošnja majska prodaja od enake lanske, nižja za približno 30 odstotkov.

Prodali smo manj predvsem zaradi izgube najprej trga v BiH, potem Makedonije in ob blokadi še dokončno Srbije. To je bilo najbolj opazno konec meseca, ko v Srbijo in Makedonijo ni bilo prodano niti za en kamion proizvodov. Nekaterim izdelkom smo morali znižati ceno, drugi pa delajo z 10 do 15 odstotnimi zmožljivostmi, zato manj naročajo. Vendar pa so se nekateri drugi izdelki kar dobro prodajali, predvsem metalurški in kemij-

ski, vendar le-ti predstavljajo manjši del celotne prodaje in tako ne morejo v celoti nadomestiti izpada dohodka na drugih področjih prodaje.

V juniju so že vidni večji zapleti pri prodaji na slovenskem trgu zaradi poravnave zapadlih obveznosti za že prodano blago.

Povečanje celotne prodaje bi lahko omogočili z okrepljeno maloprodajo, predvsem z širitvijo in dopolnitvijo gradbenega programa. Maloprodaja in pa prodaja preko kompenzacij predstavlja v celotni domači realizaciji 5 odstotkov, kar bi v primeru razvrstitve prodaje po posameznih proizvodih pomenilo odlično 6. mesto.

B. Sedovnik

Če te ni zraven, izgubljaš

Osebnih stikov med ljudmi tehnika ne bo mogla nikoli spodriniti! Sejem ni enkratna zadeva, ne traja le nekaj dni, temveč vse leto. Izhodišče za sejemske programe je v filozofiji, da morajo biti teme vedno podrejene trgu in v soglasju z gospodarstvom.

Slovenskih sejmov je preveč in so v glavnem preozko oblikovani. Za enak učinek je potrebno pri nas obiskovati več sejmov, na njih se srečujejo stari znanci. V Ljubljani naj bi letos bilo 21 sejmov, v Gornji Radgoni 5, v Kranju 9, v Celju 7 in v Mariboru 4; torej v Sloveniji kar 48 sejmov. Vedno pa se nam postavlja vprašanje, kje ne smeš manjkati.

S sejmskim nastopom, pomembnim instrumentom tržnih komunikacij, je treba zmagovati. Sejem mora biti načrtovan pristop kreativnega informiranja o izdelkih in storitvah, namenjen zadovoljevanju potreb kupcev.

Glavna naloga predstavitev je USTVARJANJE močnega vizualnega vtisa, ki naj bi prikazal bistvo tržnih ciljev podjetja, če uporabimo sejem kot svoje najboljše prodajno sredstvo, se bodo naši tržni cilji in povračila v naložbe uresničile.

SEJEM SVOBODA BIVANJA V LJUBLJANI od 1. do 11. aprila 1992

Namen sejma: za lepše, udobnejše, prijetnejše bivanje doma in zunaj njega

- preko 200 razstavljalcev iz 9 držav
- na 35 m² pod motom: Gradite z nami
- PREDSTAVITEV CINKARNE: gradbeni program in antikorozijska zaščita z namenom, da bi s celotnim programom seznanili čim širši krog ljudi.

SEJEM V ZAGREBU. Mednarodni sejm obnovitve od 21. do 26. aprila 1992

Namen sejma: predstavitev vseh možnih proizvodov za obnovitve Hrvatske.

Predstavitev Cinkarne: predstavitev vseh programov, s posebnim poudarkom na gradbenih izdelkih na preurejenem stalnem razstavnem prostoru Cinkarne v Zagrebu.

SEJEM VZDRŽEVANJE v Mariboru od 12. do 17. maja 1992

Namen sejma: Vzdrževanje - naložba za bodočnost - 394 razstavljalcev; 30.000 obiskovalcev, od tega 57 odstotkov poslovno, spremljajoče aktivnosti.

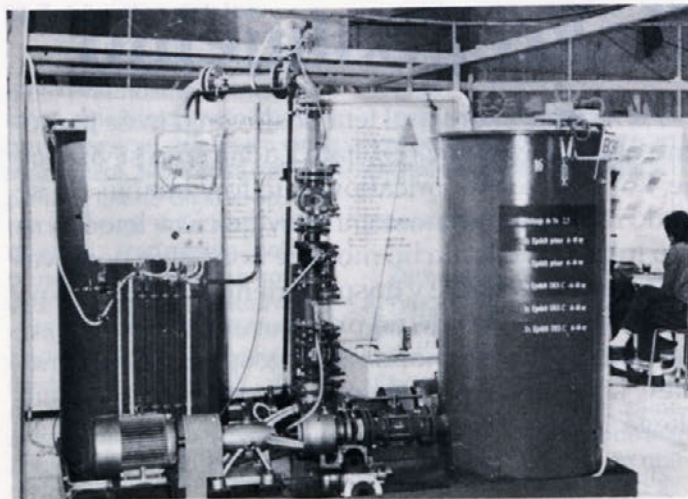
Predstavitev Cinkarne: program Veflona, Vzdrževanja, gradbeništvo (beton-sanirji), antikorozijska zaščita.

Razstavni eksponat: Naprava za prečrpavanje agresivnih medijev v delovanje

Pri vsaki sejmski prireditvi so v igri trije dejavniki: obiskovalec, razstavljalca in organizator in vsak od njih mora vedeti, kaj hoče, zakaj je na sejem prišel. Torej veliko je odvisno tudi od nas samih.

Sejmi so tudi naložba in ne strošek podjetja, v petih mesecih predstavljajo 0,20 odstotkov v celotni realizaciji na slovenskem tržišču, o njihovi uspešnosti pa bo sodil trg. Tudi sejmi in Cinkarna - o tem pa šele razmišljamo ...

Irena Schmidt

Na sejmju Vzdrževanje v Mariboru smo predstavili tudi delovanje črpalk, ki jih izdelujejo v vzdrževanju.

REZERVIRANO

ZA

KAKOVOST

Projekt CE

V prejšnjih člankih so bila opisana gibanja za boljšo kakovost v Evropi. Aprila 1992 je bila tudi v Cinkarni ustanovljena projektna skupina za uporabo stand. ISO 9000. Vodja te skupine je generalni direktor Marjan Prelec, člani pa so še: Vili Raznožnik, Mija Marin (oba sta tudi interna presojevalca), Slavko Cankar, Zdravko Flis, Ivan Ručigaj, Jožica Košak, Alenka Pregej.

Prva naloga je izvedba interne presoje. V dveh oddelkih je bila interna presoja izvedena v juniju. Konec junija pa bo ponovni sestanek projektne skupine, kjer bodo že določene naloge z roki. Naloge bodo zelo kompleksne in bodo zajemale celotno poslovanje. Oživiti bo treba akcije, ki so že bile v glavih posameznikov, pa niso bile nikoli realizirane, saj v Cinkarni nikoli ni bilo mogoče speljati nalog, ki so zadevale več organizacijskih enot hkrati. Vedno je bilo za take naloge premalo časa. Časa prav gotovo zdaj ni več. Zato bo moral vsak posameznik razmišljati o njegovi racionalni porabi. To, kar mora narediti nekdo drug, bo treba dosledno zahtevati, saj sicer nikoli ne bomo mogli svojega dela opraviti tako, kot je treba. Standard ne zahteva nekaj neživljenjskega, nepo-

trebna. Gre samo za ureditev dokumentacije in dosledno izvedbo napisanega.

Standard daje velik poudarek izobraževanju - šolanju. Gre predvsem za znanja, ki so vezana na vsakodnevna opravila. Ob takem izobraževanju se dviga nivo znanja in več motivacija delavcev. Prav zato, ker bi želeli in moramo motivirati vse ljudi za izboljšanje kakovosti dela, nadaljujemo s predstavitvami standardov serije ISO 9000. Taka predstavitev je bila izvedena še za vodilne in vodstvene delavce PE Vzdrževanje.

Serija standardov EN 45000 zadeva preskuševališča (laboratorije). Zato je bila v začetku junija ta serija predstavljena Službi kakovosti (predavala Mija Marin).

Mija Marin, dipl. ing.

Na sejmjušču v Mariboru

Mednarodna konferenca o titanovem dioksidu
Chicago, 13. do 18. april 1992

Napoved treh težkih let

Dve leti nazaj je bilo konec vzpona v ciklusu povpraševanja po titanovem dioksidu, čaka nas triletna borba za obstoj na trgu, kjer je zaradi novih zmogljivosti in upočasnjene rasti porabe na tržišču višek pigmenta. To pesimistično napoved so izrazili številni udeleženci druge konference o titanovem dioksidu sredi aprila v Chicagu, na kateri je sodeloval tudi naš predstavnik namestnik generalnega direktorja, dipl. ing. Vilibald Raznožnik.

Ta veja je v svetovnem gospodarstvu pravzaprav zelo pomembna, saj se na leto obrne 6 milijard dolarjev, čeprav le pri vsega 25 proizvajalcih. Veliko število porabnikov, seveda tudi proizvajalcev, pa žuli predvsem vprašanje, kakšen bo odnos ponudba - povpraševanje v naslednjem desetletju.

Položaj je zelo negotov zaradi nenehnih političnih in gospodarskih sprememb v svetu. Čeprav je titanov dioksid produkt dvignjene življenjske ravni, je spričo novih odprtih zmogljivosti in ekološke zakonodaje, nastopil čas napetega tekmovanja med konkurenti.

V tem boju zmagujejo le tisti, ki imajo nižje stroške proizvodnje, manj ekoloških omejitev, dosegajo odlično kakovost, nudijo servisiranje uporabnikov ter tisti, ki dolgoročno zagotavljajo zanesljivost dobav.

Na konferenci je bilo rečeno, da je potrebno uvesti štednjo pri energiji, reducirati odpadke, koristno uporabiti stranske proizvode ter obvladovati ostale stroške. Temu je potrebno dodati še vidik kakovosti proizvodov tudi na način nudenje tehnično-komercialnih uslug.

Tipi titanovega dioksida se namreč stalno spreminjajo. Današnji so občutno boljši od tistih izpred nekaj let zaradi napredka tehnologije proizvodnje, striktnjšega nadzora procesa in načrtovanih izboljšav pigmenta. Pomemb-

ne so tudi dodatne lastnosti kot so: jarkost za avtomobilске lake, lesk v tankem sloju za tiskarske barve, nizka abrazivnost v umetnih vlaknih in gumi, svetlobna obstojnost za papirne laminatne ter retencija za papirno industrijo.

Takšen razvoj seveda ni mogoč brez učinkovitega sistema upravljanja kakovosti po QA - standardu ISO 9002, ki pa služi seveda tudi kot učinkovito marketinško orodje, ki demonstrira dobaviteljevo zavezanost kakovosti.

Na konferenci so omenili tudi trend k širši ponudbi načinov embalaranja in transportnih enot oziroma oblik, na primer po pol ali eno tona, transportne enote po 20 ton, že dlje časa pa prakticirajo dobave v cisternah v razsutem stanju.

Večino teh poudarkov konference v Chicagu je po mnenju g. Raznožnika, Cinkarna že občutila na lastni koži in to v potencirani obliki, kajti nihče izmed naših konkurentov ni čez noč ostal brez odjemalca za dobro polovico proizvodnje. V iskanju nadomestnih tržišč smo se spomnili na opuščene pozicije v ZDA ter poroko „Slovenijalesa“ in ameriške firme „Lansco“ in znova začeli prodajati preko luže. Zdaj imamo novega ekskluzivnega partnerja, to je firma Globtrade. Lani smo v ZDA izvozili preko tisoč ton, letos pa v štirih mesecih že 938 ton titanovega dioksida.

M.G.

Naš rutil uporabljajo za izdelovanje lakov

IZJAVA

Važno je ravnotežje v konkurenci

Ob rob vključevanju Slovenije v KONFERENCO OZN O OKOLJU IN RAZVOJU, ki je bila sredi junija 1992 v Riu de Janeiru, je namestnik generalnega direktorja dipl. ing. Vilibald Raznožnik dejal:

Da je načeto naravno ravnovesje, ni dvoma, to bi morali priznati vsi. Vendar se je bolj kot kdajkoli pokazalo, da skrb za varovanje okolja ni zastoj. Izkazalo se je, da vsakokrat, kadarkoli človek poseže v naravo, nekaj poruši. Prav bi bilo, da bi hkrati, ko to počne z namenom ustvarjanja dodatne vrednosti, razmišljal, da poseg lahko da le toliko več, kolikor bo minimalnih posledic na okolju. Tega se je doslej držalo zelo malo odločujočih ljudi. Zato pa je ostalo tako veliko starih grehov.

Danes smo tudi mi soočeni s starimi grehi in hkrati s tem, da odkar smo se ekološko osvestili, vsak poseg domisljimo do konca. Kako pa bomo lahko popravljali stare grehe, je odvisno od ekonomskega potenciala, ki pa je trenutno zelo nizek. To pa pomeni, da bo ta proces trajal dlje časa kot v ekonomsko močnejših državah.

V Cinkarni smo se odpravljanja starih grehov že lotili, kar kažejo spremembe na bolje, ki jih dokazujemo z zmanjševanjem obremenitev vodo-tokov in ozračja. Glede na to, da si želimo čim hitreje gospodarsko integrirati v Evropo, bomo seveda še najmanj tvegali, če od te Evrope prevzamemo tudi zakonodajo za varovanje zdravja in varovanja okolja. Pri tem najbrž ne bomo mogli napredovati enako hitro kot razvite ekonomije, kar pa

ne pomeni, da v doglednem času ne dosežemo enakih ciljev.

Zavedati se moramo, da moderna evropska ekološka zakonodaja že dolgo ni naravnana zgolj v naravovarstveni vidik, temveč je žal hkrati tudi orodje za zagotavljanje enakih konkurenčnih možnosti v poslovanju. Z drugimi besedami: zelo je važna tudi skrb za ravnotežje vlaganja v ekologijo v konkurenčnem boju med enakimi proizvajalci.

Cinkarna želi sodelovati v postopku oblikovanja sanacijskega programa občine Celje za varstvo zraka, v katerem bo znaten delež zmanjševanja emisij prispevala prav Cinkarna. A bo v ta namen konkurirala za pridobitev finančnih sredstev v okviru nacionalnega ekološkega programa ali drugje.

Zelo pomemben etapni cilj je ureditev odzveplevanja dimnih plinov na Titanovem dioksidu, ki zahteva znaten delež finančnih sredstev (med 8 in 10 milijonov DEM). Vsa ta prizadevanja pa so le polovična, če ni vzpostavljen tudi sistem meritev, to je pravi ekološko-informacijski sistem, ki pa tudi stane. Za svoje potrebe sicer imamo emisijske meritve, vendar pa potrebujemo še širšo mrežo meritev, da bi videli, koliko prispevajo k onesnaževanju še drugi onesnaževalci v Celju.

Ekološki inovator

Inovativni - ustvarjalni ljudje so tisti, ki znajo, zmorejo, hočejo in si upajo spreminjati. Eden izmed takšnih je diplomirani inženir kemijske tehnologije Vojislav RUŽIČ, ki se je v marcu upokojil. V osemindvajsetih letih službovanja v Cinkarni je odkril 26 inovacij, priznanih pa ima tudi 5 patentov. Najbolj značilno za njegove inovacije je preprečevanje ekoloških izpustov in predelava odpadkov v sprejemljive proizvode. Z velikim spoštovanjem se uspešno približuje zakonitostim narave. Takole pravi: »Nikoli me niso zanimali postopki, pri katerih gredo ostanki na odlagališča. Naša prihodnost je v izumljanju zaprtih sistemov, ki obetajo ekološko ustrežnejše postopke«.

Je bilo vaše zanimanje vedno usmerjeno v kemijo in predelavo odpadkov?

Predvsem to, želel pa sem doseči še več. Že 15 let si prizadevam, da bi v Celju izkoriščali odpadno toploto, ki nastaja v cinkarniški proizvodnji žveplove kisline in titanovega dioksida. Pri rekonstrukciji F-kisline smo vgradili ploščne toplotne izmenjevalce, ki bi jih lahko izkoriščali za ogrevanje vode. Vsako uro bi lahko dobili 106 kubikov vode, segrete od 15 do 80°C. Če bi izkoriščali to odpadno toploto, bi lahko v Cinkarni prihranili veliko mazuta ali zemeljskega plina.

Leta 1964, ko ste prišli v Cinkarno, ste začeli delati na investiciji obrata Kontaktne žveplove kisline. Ste že takrat začeli inovirati?

Vpeljal sem več manjših inovacij, med njimi tudi proizvodnjo akumulatorske kisline. Nato sem delal pri inovaciji destilacije cinka v lebdečem stanju. Ta poizkus sem kasneje tudi patentiral. Vendar pa se je Cinkarna takrat destilaciji cinka odpovedala. Če bi namesto cinkovega oksida bilo večje razumevanje za proizvodnjo cinka, bi to še danes uspešno delali.

Inovirali ste tudi na drugih področjih?

Po zagonu proizvodnje titanovega dioksida je nastal problem odpadka - ferosulfata, heptohidrata, katerega se ni smelo odlagati. Takrat sem vodil projekt sušilnice ferosulfata v izgradnji.

V letih od 1971 in 1975 sem delal v razvoju na raziskovalni nagoli ferosulfata mono-Bihidrata za močna krmila, ter na uporabi elementnega žvepla v pražarni pirita. Delal sem tudi na uporabi ostanka rafinacije izrabljenih motornih olj - kislega gudrona kot nadomestka za mazut. Na pritisk javnosti pa smo s poskusi pre-

nehali, čeprav še danes lahko rečem, da v odpadnem kislem gudronu ni PCB-jev.

Devet let sem delal na zamenjavi apna z apnenčevno moko v nevtralizaciji titanovega dioksida. Pri tem smo razvili obrat tekočega karbonata. Da bi pri nevtralizaciji z apnenčevno moko izkoristili vse odpadke, smo opravili še raziskavo za proizvodnjo gnojila - amonij sulfata. S tem bi bil krog zaključen brez odlaganja ostankov. A to ni bilo sprejeto.

Kaj je v Cinkarni zaviralo vaše ambicije na razvojnem področju?

Glavni razlog je bil v ravnanju vodstva, ki se ni odločalo za te stvari iz različnih razlogov. Eden od teh je nezaupanje in tveganje, čeprav jim lahko dokazem, koliko so vredni prihranki. Menim, da pomanjkanje denarja nikoli ni imelo glavne vloge pri odklonilnih odločitvah.

Kot vemo, vaša ambicioznost v inoviranju nima meja, o tem pričajo tudi patenti?

Res je, inovator sem še v različnih drugih podjetjih. V Cometu Zreče in Rudniku cinka in svinca v Mežici sem opravil absorpcijo - čiščenje dimnih plinov SOP₂. V EMU sem opravil poskusno absorpcijo flora, kar je pripomoglo k odločitvi za izgradnjo čistilne naprave. Rezultate je kontroliral in analiziral Zavod za zdravstveno varstvo iz Maribora. Metalna je v EMU in Mežici zgradila pilotno napravo po moji zamisli. Pa še to: tudi pri tem sem želel zaključiti krog z uporabo pirite pražarne, kamor bi dovažali sulfate, jih predelali v žveplove kisline in praženec reciklirali - vračali. Vsi trije bi bili brez odpadkov. To je tako kot na kmetiji: odličen kmet nima odpadka, vse predela ali uporabi.

Zdi se, kot da vas izven Cinkarne bolj upoštevajo?

Zadnji inovacijski predlog z reciklažnim odžveplevanjem

dimnih plinov brez odpadkov, ki smo ga skupaj z ing. Podpečanom in Kemijsko fakulteto iz Maribora predlagali v Termoelektrarni Šoštanj, smo predlagali tudi Cinkarni. Če bo uspeh v Šoštanju, bo predlog zanimiv tudi Cinkarni.

Katera inovacija pa vam največ pomeni?

Zame vse veliko pomenijo. Z vsako posebej živim. Realizacija vsake inovacije mi podaljša življenje najmanj za 10 let.

Večino inovacij ste delali skupinsko?

Da. Zelo sva se ujela z dipl. ing. Podpečanom. Jaz sem bolj praktik, on pa to strokovno zlije na papir in bolje komunicira z ljudmi. Vedno vztrajam tako dolgo, da dokažem, da gre. Imam veliko prijateljev, tudi takih, ki so mi nasprotovali, kajti s tem so me prisilili, da sem iskal nove rešitve. Sam ne bi nikdar mogel nič narediti. Največ pa sem dosegel z neposrednim sodelovanjem z ljudmi.

Prejeli ste že vrsto nagrad in priznanj, kajne?

Veliko, nisem pa zbiratelj. Največ mi pomeni nagrada, ki sva jo skupaj z ing. Podpečanom dobila za reševanje ekoloških problemov v Sloveniji.

Ali res sodelujete z ministrom za varstvo okolja in urejanje prostora?

Sodeloval sem z dovoljenjem generalnega direktorja v Jazbinškovi komisiji za IKROS (Integralni koncept ravnanja z odpadki v Sloveniji) kot član in trdno verjamem, da se bo ekologija v Sloveniji uspešno reševala.

Vojislav Ružič

Ali vam ljudje kdaj zavidajo?

Veliko je zavisti. Predlagal sem, da bi 10 odstotkov od mojih prihrankov od inovacijskih predlogov porabili za nove inovacije, pa o tem nihče ni hotel nič slišati.

Kaj menite o prihodnosti Cinkarne?

Cinkarno spoštujem in nikoli nisem dovolil, da bi jo blatili. Menim, da ima velike perspektive, zlasti ker je tako heterogena. Morda bi v Cinkarni morali bolj razmišljati tudi o ustvarjalnih dosežkih lastnih sodelavcev.

Boste z inoviranjem nadaljevali tudi doma?

Vsekakor, če bo uspel najin predlog v Šoštanju, mi bo Fakulteta v Mariboru morda ponudila prostor za delo.

Hvala za pogovor, želimo vam še veliko inovativnih uspehov in boljših pogojev za delo!

M.G.

Lahko bi vedeli več

Pri tem niso mišljeni samo podatki o poslovanju v določenem časovnem obdobju, temveč tudi vse drugo, kar je v zvezi z delom in dogajanjem v podjetju. Postali smo veliki in minili so časi, ko je »vsak vedel vse«; večina članov kolektiva je več ali manj »vezanih« na ožje delovno okolje oziroma tovarno, pa še tam so informacije o aktualnih stvareh predstavljene na različne načine in večkrat tudi (pre)skopo. Posledica pa so takšna in drugačna ugibanja in tolmačenja ter najrazličnejše govorice. In

če smo pred nekaj leti tarnali nad izgubo časa zaradi obveznih sestankov delovnih ali sindikalnih skupin, je bilo pozitivno, da je bilo treba pripraviti odgovore na zastavljena vprašanja. Te možnosti sedaj skoraj ni ali pa so bistveno manjše, pri čemer je presoja o tem več ali manj prepuščena vodstvu oziroma organizatorjem dela. Po drugi strani pa velja dodati, da je interes po obveščeni vedno bolj skrben na dve osnovni vprašanji - ali bo jutri še delo in kolikšna bo plača.

Linija za predelavo FEP in PFA

V PE Veflon smo že v preteklosti dosegli lepe uspehe na področju inovativnosti. To dokazujejo številne nagrade in priznanja, ki smo jih dobili. V to so nas delno prisilile razmere, saj za tehnologijo, s katero se ukvarjamo, ni bilo niti v razvitem svetu ustreznih naprav. Tako smo bili prisiljeni opreti se na lastne sile in lastno znanje. Nastajale so inovacije s področja tehnike, delovnih sredstev in novih izdelkov. Že zelo zgodaj smo se zavedali, da je potrebno delavce - inovatorje tudi ustrezno nagraditi. Na ta način jih motiviramo, da vložijo v delo vse svoje znanje in energijo. To pa je potrebno, če želimo in od njih pričakujemo inovativno, kreativno delo.

To je bilo pomembno v preteklosti, še pomembnejše pa bo postalo v prihodnosti. Slovenija s svojo zastarelo tehniko vstopa v razvito Evropo, kjer hiter razvoj zmanjšuje življenjsko dobo novih izdelkov na 3 - 5 let. Če bomo želeli postati enakopravni partnerji industrijsko razvitemu svetu, bomo morali uporabiti vse svoje znanje in inovativnost ter to tudi ustrezno nagraditi.

Eden največjih dosežkov s področja inovacij, ki so bile realizirane v Veflonu, je razvoj izdelava in zagon linije za predelavo FEP in PFA. Oba materiala prištevamo med tiste fluorirane termoplaste, ki se zaradi svojih specifičnih lastnosti taline, predvsem velike žilavosti, ne morejo predelovati na brizgalnih strojih za predelavo znanih termoplastov kot so PE, PP, PVC in drugi. FEP in PFA sta komercialno pomembna šele zadnjih 10 let in naprav za predelavo se ni moč kupiti na tržišču. Zato smo si prvo napravo za proizvodnjo ventilov izdelali sami.

Avtorji Anton Žerjav, dipl. ing., Ivica Žerjav, dipl. ing., Franc Škrjanec in Jože Cvelfer so v ta projekt vključili večje število najnovejših dognanj in izvirnih rešitev s področja predelave fluoriranih termoplastov. Uspeh, ki smo ga dosegli z zagonom linije je velik, saj prinaša več prednosti:

- humanizacijo dela ker posluževalec linije ne prenaša več težkih in vročih orodij
- boljši izkoristek, s tem pa tudi manjšo porabo materiala
- konstantno kakovost
- večjo zmogljivost
- manjšo porabo električne energije na enoto proizvoda

Začetki predelave FEP in PFA-a so bili poizkusnega značaja. Sama predelava je celo v razvitem svetu bila šele v začetku. Zato smo z lastnimi izkušnjami in znanjem, ki smo si ga pridobili v preteklosti, pričeli z osvajanjem tehnike predelave in naprav za prede-

lavo. Pilotna naprava je bila izdelana z minimalnimi sredstvi. Uporabili smo ogrodje obstoječe stiskalnice. Peči za gretje smo izdelali iz pečic Gorenje. Kasneje smo izdelali namensko stiskalnico in posebne peči. Predelava je bila boljša, boljši so bili tudi izkoristki energije. Kakovost oblog pa v večini primerov ni dosegla zahtevanega nivoja. Samo delo in posluževanje je bilo ročno, zato je kakovost nihala in je bila odvisna od človeškega faktorja.

Velik izmet, odvisnost kakovosti od človeškega faktorja, premajhni izkoristki in želja narediti več in boljše, nas je vodila v to, da smo pričeli razmišljati o avtomatski liniji za predelavo; o liniji, kjer bi izločili vse negativne faktorje, dosegli zahtevano kakovost in zmanjšali izmet surovine na minimum.

Linija, ki smo jo izdelali je sestavljena iz:

- samodejne naprave za brizganje FEP-a in PFA-a
 - naprave za prenos težkih kalupov
 - peči za ogrevanje kalupov
1. Samodejna naprava za brizganje FEP-a in PFA-a je napravljena tako, da v celoti izključuje človeški faktor, saj posluževalec samo vstavi kalup in vklopi ciklus.

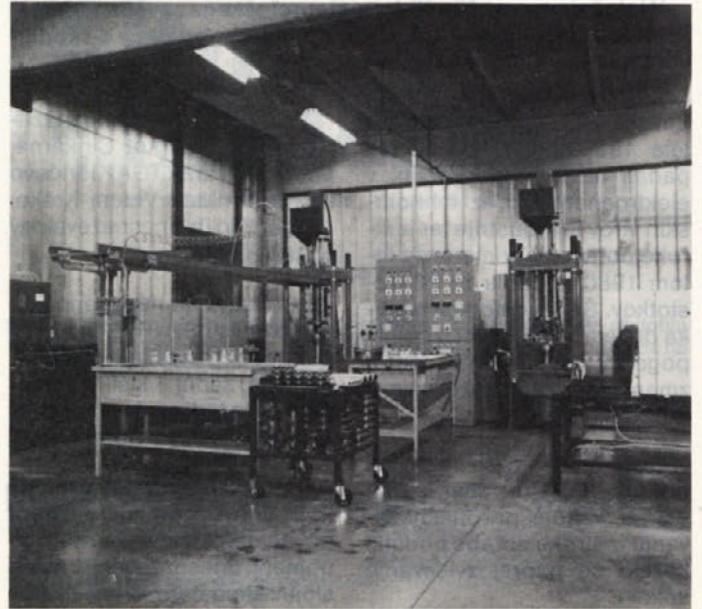
V stiskalnico je vgrajen poseben element, ki homogenizira talino, kar omogoča do 30% uporabo regergerata.

2. Naprava za prenos težkih kalupov je izdelana tako, da v največji meri olajša delo posluževalca. Težke in vroče kalupe ne prenaša več ročno, ampak samo vodi napravo za prenos. S tem smo zmanjšali možnost poškodb in humanizirali delo.

3. Peči za ogrevanje so izdelane namensko za ta delovni proces. S tem smo v veliki meri izboljšali izkoristek in kakovost predelave. Napake, ki so nastajale na starih pečeh, t.j. neenakomerno oz.

enostransko greta orodja in posledice tega neuporabne obloge, velik izmet in slab izkoristek dragih surovin, smo z novimi pečmi v celoti izključili. Krmiljenje in vezava peči je

izdelana tako, da se vodi samo zgornji temperaturni pas. S tem smo dosegli „mehkejšo“ temperaturne prehode. Orodja so enakomerno in pravilno ogrevana.

Avtorja članka Ivica Žerjav, dipl. ing. in Viktor Vervega, org. proizvodnje želita, da se honorar nakaže na žiro račun za otroke beguncev iz BiH.

Študijsko srečanje naše stroke

Letos smo se novinarji v podjetjih in zavodih srečali na 13. študijskih dnevih. Poslušali smo ugledne goste, teoretike in praktike s področja ekonomskih ved ter kulture komuniciranja.

Predsednik GZS, Feri Horvat, nam je izčrpno orisal razmere v slovenskem gospodarstvu ter odgovoril na številna aktualna vprašanja. Prisluhnil pa je tudi našim težavam v zvezi z obveščanjem v podjetjih. Dogovorili smo se za sodelovanje predvsem v medsebojnem pretoku informacij, skrbi za izobraževanje in skrbi za osveščanje vodilnih struktur za kakovostno interno ter eksterno obveščanje. Srečanje je bilo tudi prelomno oziroma zgodovinsko, saj smo ustanovili svoje novinarsko društvo PRESS. M.G.

Onesnaženost zraka v Sloveniji

april 1991 - marec 1992

V letošnjem poročilu Hidrometeorološkega zavoda Slovenije z zgornjim naslovom, je nekaj zanimivih podatkov o škodljivih emisijah v Sloveniji:

Emisija SO_2 je naraščala do leta 1986, potem pa začela padati na vseh področjih: v elektroenergetiki, iz tehnoloških virov in industrije ter iz široke porabe. V primerjavi s letom 1980 je padla za 23 odstotkov. Še 7 odstotkov manjka do leta 1993, da bi izpolnili pogoje Evropske konvencije o zmanjšanju onesnaževanja z SO_2 čez mejo.

Dušikovi oksidi so naraščali do leta 1988 in potem začeli padati, vendar pri onesnaževanju iz široke porabe podatki kažejo še naprej zviševanje količin.

Ogljikov dioksid se spremlja od leta 1988 naprej ne zaradi onesnaževanja zraka, pač pa zaradi učinka tople grede in njegova emisija pada, predvsem na račun elektroenergetike in industrije, v široki porabi pa narašča.

Široka poraba pri skupni emisiji predstavlja majhen delež, 12 % pri SO_2 in 3 % pri dušikovih oksidih, vendar pa nam je veliko bližje kot veliki energetski objekti in vpliv po mojem ni primerljiv s številkami.

Termoelektrarna Šoštanj je zmanjšala emisijo SO_2 za 13 odstotkov in NO_7 za 10 % na račun manjše porabe premoga, emisija trdnih delcev pa se je povečala za 24 odstotkov zaradi dodajanja aditivov za odzveplavanje in zaradi slabega delovanja elektrofiltrov. Očitno aditiviranje ni uspešno, kot je bilo predvideno, saj imajo težave tudi s povečano vsebnostjo trdnih snovi v vodi.

Drugi največji emitent SO_2 je TE Trbovlje, ki je tudi porabila manj premoga, menda je tudi kakovost boljša.

Termoelektrarna-toplarna Ljubljana je kurila ameriški premog z 0,4 odstotki žvepla, kar je izredno nizko v primerjavi s trboveljskimi tremi odstotki in je emisijo SO_2 znižala za 33 odstotkov, dušikovi oksidi in trdni delci pa so se nekoliko povečali.

Pri industrijskem onesnaževanju več SO_2 kot Cinkarna, spuščata v zrak TGA Kidričevo in Papirnica Videm-Krško; drugih večjih onesnaževalcev z SO_2 pa nimamo.

Za Cinkarno je navedeno znižanje emisij SO_2 in SO_3 na račun modernizacije ferosulfatne linije, sedaj F kisline, omenjen pa je tudi projekt za sanacijo emisij SO_2 v obratu TiO_2 .

V prometu se emisije škodljivih snovi povečujejo zaradi povečanega števila vozil in to pomeni onesnaževanje nižjih slojev atmosfere. S katalizatorji v avtomobilih se zmanjša emisija ogljikovodikov, ogljikovega monoksida in dušikovih oksidov, vendar je uporaba efektivna le z neosvinčenim

CELJE:

Merilna mesta za spremljanje onesnaženosti zraka v Celju. Osnovno mrežo vodi Hidrometeorološki zavod Slovenije, dopolnilno pa Zavod za socialno medicino in higieno. V dopolnilni mreži sta tudi Socka in Javornik, ki pa sta izven prikazanega območja.

Vir: Onesnaženost zraka v Sloveniji april 1991-marec 1992, HMZS 1992

bencinom. Zelo je škodljiva uporaba neosvinčenega bencina brez katalizatorja, z navadnim bencinom pa nepopravljivo poškodujemo katalizator.

Ekološki informacijski sistem, kakršnega predvidevamo v Celju, imajo že v TE Šoštanj, v TE Trbovlje pa bo začel delovati letos. Naš se počasi premika naprej, ker je pač vse povezano z denarjem in letos bomo mogoče nabavili kiosk z opremo za merilno mesto Bukovžlak in začeli s povezavami. Centralni računalnik bodo nabavili na Zavodu za socialno medicino in higieno, ker bo center sistema pri njih, mi pa bomo preko njih dobivali meteorološke in druge podatke.

Primerjava onesnaženosti zraka med slovenskimi kraji

Primerjava se dela na osnovi 24-urnih koncentracij SO_2 in dima. Žal je za to sezono za mesto Celje le 15 odstotkov podatkov, ker ni bilo meritev. Merilno mesto Celje Teharje je bilo na 5 mestu v kurilni sezoni

s 70 mikrogrami SO_2/m^3 , v nekurilni pa je imel še s 25 kraji 10 mikrogramov, pri tem pa je imelo 13 krajev višje maksimalne dnevne koncentracije. Dovoljena letošnja onesnaženost zraka z SO_2 je 50 mikrogramov/ m^3 , usklajena s Svetovno zdravstveno organizacijo, na Teharjih pa je bila 40 mikrogramov. Ni razloga za paniko.

Šoštanj je bil po onesnaženosti zraka z SO_2 na 33. mestu in Velenje na 34. mestu, Kidričevo pa na 29. mestu, kljub visokim emisijam SO_2 , ki jih imajo v teh krajih. Letos se je na 3. mesto povzpел Kamnik, lani je bil na 5 mestu. To ne pomeni, da se je Kamnik poslabšal, ampak da so se drugi kraji izboljšali, Kamnik pa ne. Isto velja tudi za Šentjur, ki je na 6. mestu.

V Celju sta kot največja onesnaževalca navedena Cinkarna in EMO, iz preglednice večjih virov za leto 1991 pa je razvidno, da ima tudi Železarna Štore znatne emisije, predvsem prahu in dušikovih oksidov.

Vida PLANINŠEK

Vloga Cinkarne za uvrstitev Celja v II. območje onesnaženosti zraka

V Sloveniji se v sezoni 1991/1992 območja z najbolj onesnaženim zrakom niso spremenila in obsegajo po vrstnem redu Zasavje (Trbovlje, Hrastnik, Zagorje), obrobje Šaleške doline, Celje, Ljubljano, Maribor in Mežiško dolino (Črna, Žerjav, Mežica). Tako sodi Celje po koncentracijah žveplovega dioksida (SO₂) kot osnovnega indikatorja onesnaženosti zraka v IV območje, z najvišjo onesnaženostjo zraka.

CINKARNA in EMOSTanajvečja obremenjevalca zraka v Celjski kotlini. Pomembna pa je tudi emisija kotlovnice za ogrevanje in drobnih kurišč, ostale industrije ter promet z motornimi vozili.

Cinkarna je svoje dosedanje načrtovane zadolžitve za zmanjšanje skupne emisije SO₂ uresničila pod bilančno emisijsko vrednost 210 kg SO₂ na uro ali 1.663 t SO₂ na leto, kar je razvidno iz diagrama. S tem je uresničena naloga iz dolgoročnega razvojnega programa in iz družbenega dogovora o varstvu okolja občine Celje.

Da je bil načrtovani limit 210 kg SO₂ na uro v letu 1991 dosežen, smo zaključili naslednje zastavljene naloge, o katerih smo v Cinkarnarju že pisali:

- zaustavitev KKČ-piritne linije, julija 1989
- zagon modernizirane in rekonstruirane KKČ-ferosulfatne linije, julij 1991 in
- izvedba plinifikacij posameznih proizvodnih sušilnic ferosulfata 1986, stara valjarna 1986 in litopon 1987).

Po odločitvi generalnega direktorja g. Marjana Prelca, bomo z načrtovanim zmanjševanjem emisije nadaljevali in za sanacije do leta 1996 namenili 7 milijonov DEM finančnih sredstev. Tako načrtujemo odžvepljevati še dva izvora:

- izstopne pline iz kalcinirka A in B, proizvodnje TiO₂ in
- izstopne pline iz redukcijske peči barita za proizvodnjo barijevega sulfida (BaS).

Hkrati pa bomo nadaljevali s fazno izgradnjo svojega ekološkega informacijskega sistema (EIS-CC) v sklopu občinskega sistema. Za cinkar-

niški delež bo predvidoma potrebnih nadaljnjih 130.000 DEM finančnih sredstev.

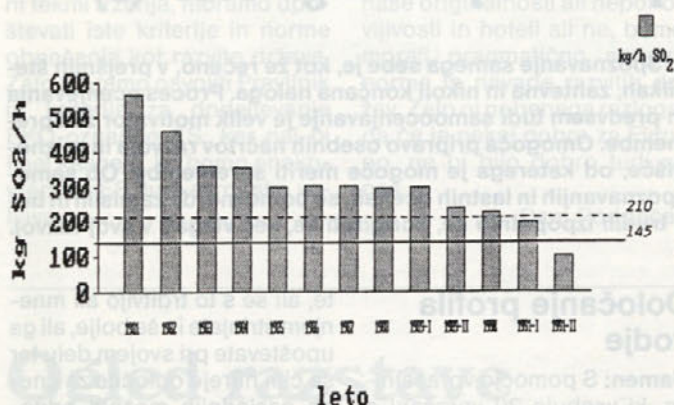
Na osnovi Sanacijskega programa za varstvo zraka v občini Celje in odločitve vodstva, se Cinkarna obveže za nov limit bilanciranja obdobja 1991-1996, do največ 145 kg SO₂ na uro.

Nova višina limita je tako še za 31 odstotkov nižja kot je bila dosedanja. S tem bo Cinkarna zagotovila v sanacijskem programu zahtevan pogoj pri dolgoročnem cilju občine Celje za prehod v II. območje onesnaženosti zraka z SO₂, že do leta 1996 in ne šele leta 2000.

Občinski ekološki informacijski sistem EIS-Celje v povezavi z EIS-CC bo uradno ugotavljal, da je Celje prešlo v I. območje onesnaženosti zraka, glede na zakonsko določene meritve.

Zgodi pa se lahko, da EIS-Celje ne bo ugotovil izboljšanja, če ne bodo tudi ostali izpolnili svojih nalog. To so predvsem sanacije vseh drugih industrijskih onesnaževalcev zraka in sanacija podcenjenega vpliva kotlovnice in individualnih kurišč. Tudi vpliv emisij iz motornih vozil je podcenjen. Po podatkih Občinskega sekretariata za urejanje prostora in varstvo okolja Celje, pa so že zagotovljena določena sredstva za nadaljnjo plinifikacijo kurišč.

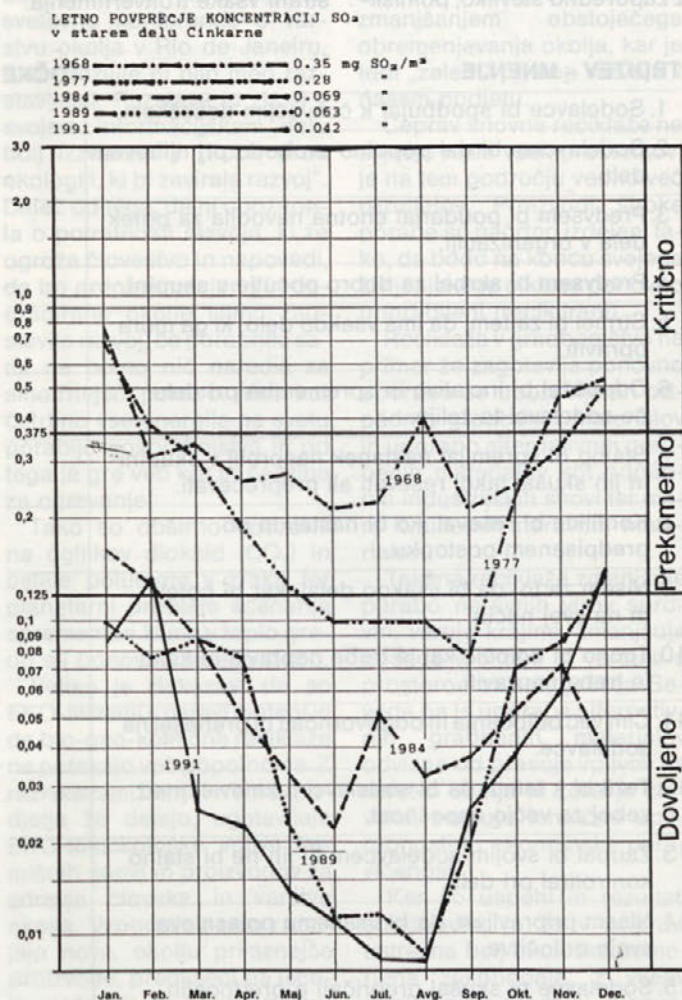
Na osnovi sanacijskega programa za področje občine Celje za obdobje 1991-2000, ki je v fazi strokovnega preverjanja in sprejemanja na skupščini občine, pa bo potrebno pomagati Cinkarni, da bo pridobila potrebne mednarodne in republiške kredite za zaključitev financiranja načrtovane sanacije.

Zniževanje povprečnih emisijskih koncentracij SO₂ v časovnem obdobju od leta 1981 do leta 1991, glede na dosedANJI limit 210 kg SO₂/h in glede na novo zastavljeni limit 145 kg SO₂/h.

Dani PODPEČAN

Mesečne koncentracije SO₂ - mg/m³

Povprečna letna koncentracija SO₂ je bila leta 1991 prvič pod vrednostjo, ki jo kot neškodljivo za zdravje priporoča tudi Svetovna zdravstvena organizacija, to je 0,05 mg/m³. Vendar pa imamo še vedno dva meseca pozimi povprečje dnevni koncentracij SO₂ nekoliko višje, kot je priporočljiva vrednost, to je 0,125 mg/m³ oziroma 125 mikrogramov SO₂/m³.

Spoznavanje samega sebe (3)

Spoznavanje samega sebe je, kot že rečeno, v prejšnjih številkih, zahtevna in nikoli končana naloga. Proces ocenjevanja in predvsem tudi samoocenjevanje je velik motivator za spremembe. Omogoča pripravo osebnih načrtov razvoja in je izhodišče, od katerega je mogoče meriti spremembe. Ob samospoznavanjih in lastnih ocenah, se bomo morda zamislili in bolj trudili izpopolniti se, korigirati se, več vlagati v svoj razvoj.

Določanje profila vodje

Namen: S pomočjo vprašalnika, ki vsebuje 20 vprašanj o dveh dimenzijah usmerjenosti vodje, boste ocenili svoj profil ali stil vodenja:

N = usmerjenost k nalogam
S = usmerjenost k sodelavcem

te, ali se s to trditvijo ali mnenjem strinjate in še bolje, ali ga upoštevate pri svojem delu ter se čim hitreje odločite za enega naslednjih možnih odgovorov:

4 = vedno
 3 = večkrat/pogosto
 2 = včasih
 1 = redko
 0 = nikoli

Navodilo: Preberite vsako trditvev/mnenje, ki je oštevilčeno z zaporedno številko, pomislite,

Po vaši odločitvi vpišite ustrezno številko v okence na desni strani vsake trditve/mnenja.

TRDITEV - MNENJE	TOČKE
1. Sodelavce bi spodbujal k čimvečjim dosežkom.	
2. Sodelavcem bi dal popolno svobodo pri njihovem delu.	
3. Predvsem bi poudarjal enotna navodila za potek dela v organizaciji.	
4. Predvsem bi skrbel za dobro počutje v skupini.	
5. Strmel bi za tem, da ima vsakdo delo, ki ga mora opraviti.	
6. Odpuščal bi iniciativo in spremembe pri delu, če sodelavci to želijo.	
7. Stalno bi spremljal nastanek nasprotij v skupini in jih skušal takoj reševati ali preprečevati.	
8. Konflikte bi reševal, ko bi nastali in po predpisanem postopku.	
9. Nisem za to, da bi vsakdo delal, kar bi hotel in na svoj način.	
10. Točno bi določil, kaj je treba napraviti in kako je treba napraviti.	
11. Čim več odločanja in odgovornosti bi prenesel na sodelavce.	
12. Težil bi k temu, da bi sodelavci tekmovali med seboj za večjo uspešnost.	
13. Zaupal bi svojim sodelavcem in jih ne bi stalno kontroliral pri delu.	
14. Nisem pripravljen, da bi vsakemu pojasnjeval svoje odločitve.	
15. Sodelavce bi skušal prepričati o prednostih svojih misli/predlogov.	
16. Ne bi se posvetoval s skupino o vsaki svoji odločitvi glede večje delovne učinkovitosti.	
17. Naprosil bi skupino, da upošteva predpise in delovne norme.	
18. Prisluhnil bi problemom, ki jih imajo sodelavci pri delu.	

ČAS JE VELIK UČITELJ,
 ŠKODA JE LE, DA POKONČA
 VSE SVOJE UČENCE.

19. Točno bi opredelil delovne cilje, količino in kakovost, ki jih je treba uresničiti v opredeljenem času.

20. Dopuščal bi eventualna odstopanja od uresničevanja nalog/ciljev, ki nastanejo iz različnih vzrokov.

Izračun rezultatov:

Točke, ki ste jih vpisali ob trditvah ali mnenjih, boste sešteli v dve skupini. V prvo skupino („N“) uvrstite odgovore na trditve/mnenja, ki so navedena pod naslednjimi zaporednimi številkami:

1, 3, 5, 8, 9, 10, 12, 14, 16 in 19

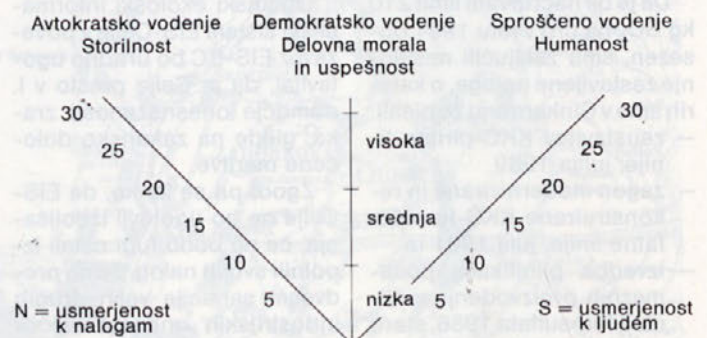
Vpišite skupno število točk za dimenzijo N = _____

V drugo skupino („S“) uvrstite odgovore na trditve/mnenja, ki so navedena pod naslednjimi zaporednimi številkami:

2, 4, 6, 7, 11, 13, 15, 17, 18 in 20.

Vpišite skupno število točk za dimenzijo S = _____

Grafično prikažite profil/stil vodenja. Namestite število točk za dimenziji „N“ in „S“ na ustrezno lestvico v spodnjem diagramu.

Povežite z ravno črto dimenziji „N“ in „S“. Tam, kjer ta črta seka srednjo dimenzijo, dobite točko, ki označuje stopnjo demokratičnosti vodenja, ki vzpostavlja ustrezno delovno moralo in omogoča uspešno uresničevanje ciljev in nalog. Primerjajte profile med seboj.

Kako interpretirati rezultate

Navedeni profil ne daje končnega odgovora na vprašanje o potencialnih sposobnostih ali uspešnosti vodje. Daje pa uvid v razvitost posameznih dimenzij vodenja, ki jih ima posameznik. Koliko bo nekdo uspešen, je odvisno od situacije, sodelavcev in nalog. Ali je treba v dani situaciji poudariti to ali ono obliko - dimenzijo vodenja, je odvisno od konkretne presoje. V tem smislu je dobljeni profil izhodiščna stopnja za eventualno korekcijo, zmanjševanje posameznih dimenzij, vidikov vodenja. Vsa sam ali po posvetu z drugimi presodi, koliko dobljeni profil ustreza sedanjemu stanju, koliko prihodnjemu, pričakovanim spremembam, in podobno.

Alenka PREGELJ, dipl. psih.

EKO označba okolju prijaznejših proizvodov evropske skupnosti

Izobilje označb za ekološko neoporečne-nenevarne proizvode, kratko EKO-označbe, tudi v Sloveniji povzročajo negotovost pri porabnikih. Opazimo lahko, da se „zeleni proizvodi“ bolje prodajajo. Bo tudi ekologija v Sloveniji argument prodaje?

Nenadzorovano se pojavlja vedno več pojmov in označb, kot so: prijazen do okolja, zelena čistila, brez fosfatov naravno sredstvo, biorazgradljivo, brez CFC, brez PVC, iz recikliranih surovin, „Modri angel okolja“, „Zelena pika“, prijatelj okolja in še bi lahko naštevali. EKO označbo, nosijo tudi proizvodi, ki nimajo nobene znanstveno-strokovno ugotovljene kakovostne razlike. Določene oznake kot n.pr. „Zelena pika“ pa sploh niso EKO-označbe.

Da bi pri prostem pretoku izdelkov na skupnem evropskem trgu bilo več reda in predvsem, da bi pospeševali načrtovanje, proizvodnjo, trženje in uporabo proizvodov, ki imajo zmanjšano obremenjevanje okolja v svojem celotnem življenjskem ciklusu, je ES sprejela 23. marca 1992 v Bruslju Uredbo št. 80/92 o Pravilniku za podeljevanje EKO-označbe ES.

Uredba ali Council Regulation je pravni akt, ki ima splošno veljavo in neposreden učinek v vseh državah ES in ni potreben noben zakonski akt držav članic.

Uredba je tudi uradno promovirala dokončno grafično obliko EKO-označbe ES, ki je popolnoma drugačna od tiste v predlogu, ki smo jo tudi že objavili v Cinkarnarju.

EKO-označba ES je novost med oznakami za okolju prijaznejše proizvode. Še najbolj je podobna sončnici, ki ima za venčne liste cveta 12 zvezdic modre barve ES, kar ponazarja 12 članic in v sredini koška cveta tipizirano črko „e“ ter stilizirano steblo z listi, vse listnato zelene barve. Slavna črka „e“ pomeni Evropo in Ekologijo, lahko pa še Ekonomijo, Energetiko, Embalažo, Etiko, Entropijo, itd. Dvobarven znak je lahko samo črno-bel v pozitivu ali negativu (glej sliko v prilogi).

EKO-znak ES daje kupcu porabniku boljše informacije o vplivu izdelkov na okolje. Za znak lahko konkurirajo samo izdelki, ki so dostopni na trgu

kot ekološko sprejemljivejša alternativa obstoječim, pri čemer pa morajo odgovarjati vsem osvojenim normativom, standardom in predpisom. Izvzeti so izdelki, ki so namenjeni za prehrano, pitje ali zdravilstvo. Prav tako ne pridejo v poštev proizvodi ali preparati, ki so definirani kot nevarne snovi na osnovi ustreznih smernic ES, razen v primeru, če so to alternativni proizvodi. Enako ne pridejo v poštev proizvodi, ki so izdelani v procesih, ki imajo daljnosežne škodljive vplive na zdravje človeka in za varstvo okolja.

EKO označba Evropske skupnosti je novost med oznakami za okolju prijaznejše proizvode

Katerim skupinam proizvodov bodo podeljene prve EKO-označbe ES?

Do sedaj ES ni osvojila še nobenega predloga. Države članice, ki so vodeče pri pravih specifičnih kriterijev za podelitev, so izbrale naslednje skupine: gospodinjstva čistila, kuhinjske krpe, toaletni papir, pralni in pomivalni stroji, hladilniki, žarnice, fotokopirni papir, barve in laki, embalaža, gradbeni in izolacijski material, itd.

Interesi so različni, za vse proizvode pa bodo merodajne celovite EKO-bilance za celotno življenjsko dobo proizvoda, po vseh segmentih varstva okolja, tudi glede vplivov na EKO-sisteme.

Da bi naša podjetja mogla nemoteno sodelovati v svetovni tekmi trženja, moramo upoštevati iste kriterije in norme obnašanja kot razvite države. Zato moramo osvojiti Pravilnik in kriterije za dodeljevanje EKO-označbe ES, ker naj bi imel kasneje, ko bomo enakovredni v ES, tudi evropsko veljavo.

Imamo srečo, da ES, kamor težimo, ne bo sprejela nobene naše originalnosti ali neponovljivosti in hoteli ali ne, bomo morali pragmatično sprejeti norme in navade razvitih držav. Zato ni nobenega razloga, da če je nekaj dobro za Evropo, ne bi bilo dobro tudi za nas.

Dani Podpečan

Ogled razstave o varstvu okolja

Dva dni in prisotnost treh sodelavcev na razstavi o varstvu okolja ENVITEC '92 v Düsseldorfu je bilo premalo, da bi lahko opisali vse novosti na tem področju.

Presenetljivo je bilo, da ni bilo posebne promocije za svetovno konferenco o varstvu okolja v Rio de Janeiru, tudi Brazilije ni bilo med razstavljalci. Razstava je zlasti v svojem informacijskem delu bolj izzvenela v „Poziv proti ekologiji, ki bi zavirala razvoj“. Daleč od tega, da ni opozarjala o potratnosti razvoja, ki že ogroža človeštvo in napovedi, da bo preobremenjeno in degradirano okolje samo zavrnilo razvoj, če porabniki sami ne bomo nič naredili za smotrnejšo porabo. Več kot četrtno vse energije na svetu porabijo gospodinjstva in od tega je gre več kot tri četrtine za ogrevanje!

Tako so obširno opozorili na ogljikov dioksid (CO₂) in ostale polutante v zraku ter planetarni problem scenarija spremembe klime v toplo gredo ali ponovno ledeno dobo.

Veliko je dokazov, da so EKO-sistemi v naravi moteni in da bio-geo-kemične reciklaže ne potekajo več popolnoma. Z raziskavami, ki jih velika podjetja že delajo, ugotavljajo EKO-toksikološke vplive kemičnih snovi in proizvodov za zdravje človeka in varstvo okolja. Vzporedno zato razvijajo nove, okolju prijaznejše proizvode, predvsem pa iščejo možnosti za okolju prijaznejše tehnologije in okolju prijaznejši razvoj.

Na vprašanje, kaj nam je storiti, so si vzeli za zgled naravo s svojimi naravnimi procesi. Najsodobnejše ter najzahtevnejše tehnologije, za-

gotavljajo znosen razvoj. Planirajo večjo proizvodnjo z zmanjšanjem obstoječega obremenjevanja okolja, kar je tudi „zeleni“ pristop razvoja v našem podjetju.

Čeprav snovne reciklaže ne morejo rešiti vseh problemov, je na tem področju vedno več rezultatov. Proizvodi široke porabe so načrtno izdelani tako, da bodo na koncu svojega življenjskega ciklusa ponovno uporabljeni (reciklirani).

Reciklaža v gradbeništvu na primer že zagotavlja ponovno uporabo že uporabljenih odpadnih gradbenih materialov in uporabo alternativnih gradbenih materialov kot odpadnih industrijskih snovi ter manj kvalitetnih naravnih materialov.

Takšna reciklaža zmanjšuje porabo naravnih virov surovin, varuje krajino, zmanjšuje posege v okolje in varčuje s prostorom za odlagališča. Seveda pa je uporaba alternativnih gradbenih materialov odvisna od presoje vplivov na varstvo okolja in zdravje človeka, presoje tehnične uporabnosti in ekonomske upravičenosti.

Ker so uspehi in rezultati spodbudni, je že v pripravi ustrezna bolj ekološko usmerjena zakonodaja, z vsemi strokovnimi predpisi in seveda obveznostmi za proizvajalce in uporabnike.

Na tak način razvite države uresničujejo eno od „greenlines“ ENVITEC-a '92: „Odpadne snovi so surovine na nepravem mestu“.

Dani Podpečan

Beg pred „kovači” bratstva in enotnosti

Nekoč, ne v tako davnih časih, so vse mlade fante, ki smo bili poklicani na služenje vojaškega roka, kjer smo se usposabljali za obrambo naše skupne domovine, učili poleg obrambnih veščin tudi moralno politično vzgojo! Pripovedovali so nam o »drugarstvu«, enakopravnosti ter predvsem in zlasti o bratstvu ter enotnosti naših narodov in narodnosti. Naša jugoslovanska ljudska armada je na vsakem koraku poudarjala, da je kovačnica bratstva in enotnosti naših narodov.

Resničnost teh naukov so najprej spoznali Albanci na Kosovu nato pred letom dni mi v Sloveniji. Tu so »kovači« spoznali, da so naše fante in može dobro naučili, kako je treba braniti svojo domovino. Obrnili so se proti jugovzhodu, na Hrvaško, kjer so svoje bratstvo do drugih narodov in narodnosti izkazovali z vedno večjimi barbarskimi strastmi in krvoločnostjo. Vrhunec svoje ljubezni so pokazali v Bosni in Hercegovini, kjer je po neuradnih podatkih umrlo v dveh mesecih okoli 40.000 prebivalcev.

Negotovost in strah pred smrtjo, ki so ju sejali »kovači« in bratovščina četnikov ter belih orlov, je pognala številne

prebivalce nesrbske narodnosti na pot v neznano, upajoč, da si bodo rešili golo življenje in nekje našli varno zatočišče.

Izmed množice beguncev, ki je prišla v Slovenijo, jih je 76 nastanjenih v našem samskem domu, ki je postal že v času agresije na Hrvaško eden izmed centrov za begunce. Največ je otrok do šestnajstega leta starosti (44) za katere skrbi petindvajset mater in žena, in le sedem moških.

Ob obisku v zbirnem centru smo se pogovarjali z mnogimi nesrečniki, ki še vedno ne morejo doumeti, kako se je tako rekoč čez noč dobrososedstvo in prijateljstvo spremenilo v sovraštvo.

RK je otroke oskrbel z literarnimi pripomočki

Starši so jim organizirali likovno delavnico

Kasema Čatović

Vinko Kalašević

Enainpetdesetletna **Denuma RAMIĆ** iz Šehera pri Kalesiji, vasi, kjer je živelo muslimansko in srbsko prebivalstvo, pripoveduje: »V sredo, 27. maja so Šeher obkolili četniki večina so bili prebivalci naše vasi. Ob pol sedmih zvečer so Muslimane nagnali z dvorišč in hiš na sredo vasi. S seboj nismo smeli vzeti ničesar. Pet moških so izločili iz skupine ter jih pretolkli s pestmi in nogami do onemoglosti. Reveži so obležali sredi vasi, obiliti s krvjo. Nato so ločili ženske in otroke do šestnajstega leta starosti od preostalih moških, bilo jih je okoli petdeset. Takoj so jih odgnali v neznano. Ob devetnajstih so nas naložili na kamione, odpeljali do vasi Memiči, od tod pa smo morale peš proti Kalesiji in še naprej... Vse muslimanske vasi okoli Kalesije so bile požgane in porušene. V Celje sem prišla 6. junija.«

Denuma je živela v skromni hišici in obdelovala 2,5 hektara zemlje. Zelo zgodaj je odvela in se z dvema majhnima otrokoma prebijala skozi življenje. Oba otroka sta prišla do poklica. Starejša hči se je medtem poročila v sosednjo vas. Tudi ona in njuna otroka so morali zapustiti dom in sedaj skupaj z materjo prebivajo v našem samskem domu.

Še vedno ne morem razumeti teh dejanj sosedov in ostalega srbskega prebivalstva. Kar pomnim, smo se dobro razumeli in prijateljsko pomagali pri delu ter skupaj praznovali naše muslimanske in njihove verske praznike, dokler niso pred približno dvema mesecema prišli v sosednjo srbsko vas tanki in vojaki JLA. Ko so vojaki in oficirji naučili srbske rezerviste, kako se ravna s tanki, so vas zapustili, tanke in ostalo orožje pa pustili v vasi. Kmalu potem je pričela kanonada po muslimanskih vaseh..

Rada bi doživela konec te strahotne morije, da bi se vrnila v svojo vas, čeprav je dom zgorel. Skušala bom dograditi hišo, zgrajeno do tretje faze, četudi bi bila požgana streha.«

Vinko KALAŠEVIĆ, 30 let, KV voznik, je živel s soprogo in dvema otrokoma v Bugojnu. Proti koncu lanskega leta je bil mobiliziran v milico kot rezervist, vpoklicu so se odzvali le Hrvati in Muslimani, Srbi pa ne. Milica oziroma policija je varovala most preko Vrbasa. Ko je hrvaški svet za obrambo (HVO) objavil mobilizacijo, je Vinko zamenjal policijsko uniformo z vojaško. Kljub številnim provokacijam, vojska HVO in teritorialna obramba, v kateri so bili predvsem Muslimani, ni odgovarjala.

Ob nekem topniškem napadu je staknil poškodbo očesa. Ko so mu v zdravstveni ustanovi opravili ustrezne zdravstvene posege, ga je vojaška komanda poslala na nadaljnje zdravljenje v Celje, kjer je že prebivala njegova družina od 24. junija. Po okrevanju pa se bo vrnil nazaj v svojo enoto.

»V Bugojnu živijo vse tri narodnosti: Hrvati, Muslimani in Srbi. Še iz otroških let se spominjam, da smo se skupaj igrali, pasli živino, hodili v šole in nato skupaj delali v istem podjetju, ne da bi kdo bil pozoren na nacionalnost.

S pojavom različnih strank se je začelo tudi »preštevanje«. Do nesoglasij je prišlo najprej med Srbi in Muslimani. Prvi so nagajali drugim, ko so le-ti gnali živino na pašo.

Srbski fantje in može so hodili v Donji Vakuf, kjer jih je JLA oboroževala. Pričela so nočna streljanja iz brzostrelk, telefonske grožnje nesrbskemu prebivalstvu, da se mora izseliti, so naraščale. Zaradi vedno hujšega pritiska so se ženske, otroci in starejše osebe preko Splita in Reke umaknili v Slovenijo. Popotovanje je

Denuma Ramić

trajalo tri dni. Doma sta ostala moja starša in bratje, ki so se pridružili branilcem.

Topniški napadi so se stopnjevali, tem so sledili napadi četniške pešadije. Teh smo se najbolj bali, dokler nismo tudi mi dobili težkega orožja. Ko je sovražnik začel požigati nersrbske hiše in vasi smo tudi mi šli v napad.

Upam, da bo kmalu konec te nepravilne agresije, je ob koncu dejal Vinko. Želimu mu, da bi se njegova želja uresničila in da bi čimprej okrevale.

Med prvimi tridesetimi begunci iz Bosne, ki so prišli v naš samski dom že 16. aprila 1992 sta bila zakonca Čatović: z dvema sinovima, stari-ma štiri in dve leti. Sulejman, diplomirani ekonomist, se je pripravljaval na ustanovitev lastnega podjetja. Soproga Kase-na, diplomirana pravnica nam je dejala, da kljub veliki aktivnosti nacionalnih strank Sarajevčani niso pomislili, da bi lahko prišlo do vojaškega napada na njihovo mesto. To njihovo prepričanje so utrdile mirne demonstracije 5. aprila, v katerih je sodelovala velika množica Sarajevčanov ne glede na nacionalno ali politično prepričanje.

Ko so se začeli prvi napadi, zakonca nista niti pomislila, da bi družina zapustila Sarajevo. Redno sta hodila v službo, kolikor so jim razmere dopuščale. Ko so se v torek 14. aprila odpravili na sprehod proti avtobusni postaji, ki

se nahaja v bližini njihovega stanovanja, so ugotovili, da domačini trumoma zapuščajo svoje mesto. Medtem ko je Kase-na z otrokoma počakala na postaji, je Sulejman odšel domov po najnujnejše stvari, ki jih je lahko pobral v tem kratkem času do odhoda avtobusa... Stanovali so v neposredni bližini zloglasne kasarne »maršalka« iz katere so letela smrtonosna zrna in granate po tekočem traku, tako rekoč mimo vhoda v njihovo stanovanje.

Samir KARABEGOVIĆ,

pred dnevi je dopolnil šestnajst let, je doma iz Caparde, vasi med Kalesijo in Zvornikom. On in njegovi starši so prišli v Celje že aprila. »Nisem mogel verjeti poročilom o grozotah, ki naj bi se dogajale v naših krajih, bil sem radoveden, ali so zažgali tudi našo hišo.

Popotovanje proti domu je bilo zelo zapleteno. Ko sem prišel v Tuzlo sem srečal sosedo, ki so živeli v zbirnem centru v športnem centru, baje jih je 5.000. Begunci živijo v težkih pogojih, primanjkuje hrane, zdravil in obleke.

Od tu sem se napolil preko planine Majevice proti Zvorniku. V vasi Križeviči sem našel starše svojega očeta. Tu sem se prijavil v štabu teritorialne obrambe BiH. Sodeloval sem v več spopadih s četniki, ki so puščali za seboj na najbolj grozovit način pobite muslimane in zažgane ali porušene hiše. Moje »popotovanje« je trajalo 40 dni. V tem času so bili starši trikrat obveščeni, da sem mrtev«.

Če bi Dante sedaj ustvarjal Božansko komedijo, bi Peklu dodal deseti krog, krog najhujšega trpljenja nedolžnih ljudi, ki ga ves vesoljni svet ne more ali pa noče ustaviti.

Zlatko Šentjunc

Blago dela denar denar dela slavo slavo dela bogastvo bogastvo dela nesrečo

Besede so v latinščini. Govorijo o denarju, nesreči in žalosti. To je vse, česar po letu osamosvojitve Slovenci v glavnem nimamo. Imamo pa svojo lastno in mednarodno priznano državo. Slovenski sen je uresničen. Kar nam je uspelo, je več kot so si upali pred letom dni želeli največji optimisti. Nekatere stvari se dogajajo v sanjah, druge v življenju. Imamo to srečo, da so se nam živečim Slovencem dogodile hic et nunc (tukaj in sedaj). Kot se je potrebno za vse, kar želi človek v življenju doseči potruditi in boriti, je bilo to potrebno tudi za dosego cilja - svobodna in samostojna Slovenija. Blizu je čas, ko se je pred letom začela vojna na Slovenskem in težko je zgodovinsko kritično opredeliti dogodke, ki so se zvrstili lanskega junija. Prav dobro pa se lahko zavedamo poteka našega osamosvajanja, ki je trajalo zadnjih nekaj let. Slovenci, ki so bili v tem stoletju političen narod le do dunajskega ali beograjskega praga, so se naposled politično emancipirali tudi v Evropi in v svetu, kar jim je dalo samozavest in odločnost. Ko je nekaj pred tretjo uro zjutraj, v četrtek 27. junija 1991 minister Bavčar dvignil telefonsko slušalko, in zavpil Janši, ki je spal v sosednji sobi: »Na Vrhnikih so šli ven!«, so se na Slovenskem začeli odvijati usodni trenutki. Pričela se

Piper peperit pecunia pecunia peperit pompan pompa peperit paupertatum paupertas peperit pietatum

je odločilna bitka za svobodno Slovenijo. Organizacija našega političnega, informativnega in vojaškega stroja je bila tako rekoč brezhibna. Proti zastareli, okorni in vase zaverovani tako imenovani JLA, smo bili kot David proti Goljatu. V pičlih desetih dneh smo uspeli afirmirati svet in s svojimi lastnimi močmi premagati napadalce. Danes, ko se počasi polega mit o miški, ki ji je uspelo pobegniti s sirom, so poglobitvi problemi, s katerimi se moramo spopasti, predvsem na gospodarskem področju.

Ni majhna stvar ustvariti državo, pa tudi lahko ni - to smo Slovenci boleče občutili na svoji koži. Nihče se ne slepi, da bo to idealna Indija Koromandija, kjer se bosta cedila med in mleko. Analitiki na zahodu že rišejo nove zemljevide Evrope, ki ji prerokujejo nov preporod in nastanek novega tehnološkega bazena.

Del tega je tudi naša mlada država in v njenem sklopu seveda mikrokozmos našega podjetja. Živimo v prehodnem obdobju in le-to terjaja od nas, v tem trenutku, predvsem pragmatične odločitve.

Zaenkrat se z vsemi težavami nove dobe uspešno spopadamo in upamo, da bo tako ostalo tudi naprej. Kakorkoli že, čas vojaških zmag je minil, na vrsti pa smo mi - gospodarstveniki.

To je povedal Borut Sedovnik na proslavi, ki jo je organizirala DE Marketing dan pred praznikom državnosti. Slovesnost je obogatil inprovizirani zbor cinkarnark in cinkarnarjev. Ta proslava je imela še en razlog, srečanje in spoznavanje delavcev skladiščne službe in marketinga, ki po novi organizaciji spadajo skupaj.

Sprejet je zakon o industrijski lastnini

Po osamosvojitvi Republike Slovenije je bilo treba urediti z zakonom tudi področje industrijske lastnine. Razprava o predlogu je bila temeljita in je zajela vrsto različnih interesnih področij in tudi varstvo strokovnjakov. Končno je Skupščina Republike Slovenije 13. 3. 1992 sprejela zakon o industrijski lastnini. Zakon je v veljavi od 4. 4. 1992. Bil je objavljen 20. 3. 1992 v Uradnem listu številka 13/92. Ta zakon se je zgledoval po zakonodaji, ki velja v razvitem svetu, vendar upošteva našo specifičnost.

Osnovna značilnost zakona, ki je zapisan v temeljnih točkah, je to, da za razliko od starega jugoslovanskega zakona ta ne pozna več termina tehnične izboljšave niti ne omenja koristnega predloga. S tem zakonom se ureja pridobitev in varstvo naslednjih pravic industrijske lastnine:

- patenta
- vzorca in modela
- blagovne in storitvene znamke
- označbe porekla blaga

Izum se zavaruje s patentom. Nove oblike telesa, slike in risbe, blagovni in storitveni znaki ter geografska imena proizvodov so znaki razlikovanja. Nova oblika telesa, slika in risba se zavaruje z modelom oz. vzorcem. Blagovni oz. storitveni znak se zavaruje z blagovno oziroma storitveno znamko, in geografsko ime proizvoda se zavaruje z označbo porekla blaga.

Drugo poglavje zakona obravnava vrste pravic. Ta del zakona obravnava, kaj se lahko, kaj pa ne more zaščititi. Za primer naj navedem, da se odkritja, znanstvene teorije, matematične metode, računalniški programi in druga pravila, načrti, metode in postopki za delovno aktivnost neposredno kot taki ne štejejo za izume.

Enako se s patentom ne more zavarovati izum, katerega objava ali uporaba je v nasprotju z zakonom ali moralo in izum kirurškega ali diagnostičnega postopka ali postopka zdravljenja neposredno na živem človeškem ali živalskem telesu, razen izuma, ki se nanašata snov za uporabo pri takšnem postopku.

Podobno je nekaj omejitev za zavarovanje modela in vzorca, blagovne in storitvene znamke, kakor tudi označbe porekla blaga.

V tretjem poglavju so obravnavane vsebine pravic. To pomeni, da je v tem delu zakona definirano, kdo so nosilci pravic izkoriščanja zavarovanja

izuma, oblike telesa, slik ali risb. To poglavje obravnava tudi veljavnost patenta, ki traja po zakonu dvajset let, šteto od datuma vložitve, veljavnost modela in vzorca, ki traja deset let, šteto od datuma vložitve prijave, vendar se njena veljavnost lahko poljubno podaljša in trajanje veljavnosti označb porekla blaga, ki ni omejeno. Omeniti je potrebno, da veljavnosti pravic prenehajo v nekaterih določenih, v zakonu predvidenih primerih in tudi, če se ne plačujejo podpisane pristojbine.

V četrtem delu zakon obravnava postopek za priznanje pravic. Opisani so postopki prijave, vsebina prijave, način priznanja pravic in močne objave ter posebne določbe o postopku za priznanje patenta.

Zelo pomembna noviteta, ki jo prinaša novi zakon je, da patentni urad ne bo delal preizkusa patenta. Patent bo podeljen v primeru, če prijava izpolnjuje vse zakonske pogoje in če so pristojbine plačane. Vendar je nosilec patenta dolžan do izteka 9. leta trajanja patenta ali nosilec izključne pravice iz patenta uradu za zaščito industrijske lastnine predložiti pisno dokazilo o tem, da patentirani izum izpolnjuje vse zahteve predpisane s tem zakonom. To praktično pomeni, da mora nosilec pravic naročiti preizkus patenta pri priznanem uradu v tujini, ki dela preizkuse. Če je preizkus v redu, potem bo veljavnost patenta podaljšana do končanih 20 let.

Preizkus bo treba delati pred iztekom 9 let v primeru morebitnih sporov. Zakaj se je pripravljalec zakona opredelil za „SLAB“ patent, patent brez preizkusa? Organizacija preizkusov patentov je zelo drag postopek in država Slovenija si tega ne more privoščiti. Podobno ta problem rešuje vrsta malih držav (npr. Belgija).

V petem poglavju se obravnava ničnost pravic in razveljavitev znamk.

Šesti del zakona obravnava sodno varstvo pravic, izpodbijanje pravic do patenta, modela, vzorca in znamke, ter problemov sporov za priznanja avtorstva.

Sedmi del obravnava prenos pravic licenčne pogodbe, izjave o licenci ob prijavi patenta in prisilne licence.

Osmi, deveti in deseti del

obrnava zastopanje, kazenske prehodne in končne določbe.

Ker zakon ne obravnava več tehničnih izboljšav in koristnih predlogov, ostane zakonsko ta del še neurejen in se bo še nekaj časa koristil že sprejet pravilnik o inovativni dejavnosti.

To bo verjetno urejeno s posebno zakonodajo.

Marko TUKARIČ

Cinkarna že pobira najemnino

Po stanovanjskem zakonu so stanovanja, ki so last Cinkarne, zares prešla tudi v njeno upravljanje. Tako je v juniju začela pošiljati položnice vsem 434 najemnikom stanovanj, s katerimi je bila podpisana najemna pogodba.

Še pred sprejetjem tega zakona septembra lani, je Cinkarna imela 584 stanovanj v Celju, Vojniku in Mozirju. Dosegljivih je prodala 150 in to 106 na takojšnje odplačilo, 44 pa na obročno odplačevanje. Pri tem so v Cinkarni dali kupcem možnost 10 odstotnega pologa in plačilo na 20 let. Polog res ni bil visok, če upoštevamo, da je bila nekdanja lastna udeležba tudi od 5 do 10 odstotkov od vrednosti stanovanja.

Sicer pa so stanovanja še vedno poceni, saj točka, ker je vezana na nemško marko, namesto, da bi zaradi inflacije rasla, zelo pada.

Če se vrnem k najemnini, je treba reči, da se ni zvišala, čeprav velja odlok republiške vlade, da se stanovanjske najemnine lahko zaenkrat podražijo za 80 odstotkov od rasti drobnoprodajnih cen (veliki R) v predpreteklem mesecu. Julija bi potemtakem to zvišanje že lahko bilo 4,08 odstotkov.

Od vseh stanovanj ima Cinkarna trenutno samo eno stanovanje, v katerem je nezakonito bivanje, in to se bo reševalo na sodišču. Obstajajo pa še trije stari grehi, ki se na sodišču vlečejo že dlje.

Od prodaje stanovanj Cinkarna ni dobila kdo ve koliko sredstev. Dvajset odstotkov od vsakega prodanega stanovanja je morala odvesti v Stanovanjski sklad republike Slovenije. Ta denar bo name-

njen nacionalnemu stanovanjskemu programu za dajanje posojil oziroma novih stanovanj za mlade družine. Tako morajo novi prošnjiki svojo prvo stanovitvo na republiko. Tudi občine razpolagajo s sredstvi za stanovanjsko zidavo - gre pa za plačila stanovanj, kupljenih s solidarnostnimi in vzajemnimi sredstvi, in stanovanj, ki so splošno ljudsko premoženje po predpisih o denacionalizaciji.

Cinkarna se je poleg tega pri nakupih zavezala, da bo sama poravnala prometni davek. S temi popusti in ugodnostmi je Cinkarna lahko pridobila le 20 milijonov tolarjev sredstev, ki jih je spravila v sklad skupne porabe. Ta denar bo namenjen raznim adaptacijam, popravilom, vzdrževanju stanovanj in podobno. Iz SSP pa je glede na stanovanjski zakon izplačala 110 prošnjikom vrnitev valorizirane lastne udeležbe pri pridobitvi stanovanja.

Z najemniškimi stanovanji pa ne bo upravljala sama Cinkarna, temveč je stanovanja dala v upravljanje Stanovanjski zadrugi Atrij Celje. Stanovanjska zadruga bo v soglasju z nami reševala vso problematiko v zvezi s popravili. O novih investicijskih popravilih pa se bo dogovarjala in odločala Cinkarna. Cinkarna namreč želi imeti čiste račune, da bo vedela za kaj in kam bo dala denar.

D.M.

Ljudska tehnika Cinkarne Letni obračun dela

Ob 35. letnici so se člani Društva ljudske tehnike spet sestali na občnem zboru in opravili letni obračun. Letošnji zbor, na katerem je sodelovalo 66 delegatov iz 11 krožkov, je bil tudi vtilen. Izvolili so novega predsednika društva, Ivana RUČIGAJA.

Dosedanji predsednik Jože Naraks, ki so ga izvolili za podpredsednika, je v svojem poročilu poudaril, da je Ljudska tehnika posvečala vedno veliko pozornost izobraževanju članov in njihovemu napredovanju. Posebna skrb je bila posvečena tehnični vzgoji najmlajših. Društvo je podpiralo tudi razna športna društva. Za svoje člane je organiziralo več strokovnih ekskurzij in srečanj. V letu 1990 so organizirali ekskurzijo na Tehnovo v Gradcu ter v Španijo in Portugalsko. V letu 1991 pa so si člani ogledali sejem v Münchnu, Achemi v Frankfurtu v soorganizaciji s Cinkarno. Organiziran je bil tudi ogled Tovarne glinice in aluminija v Kidričevem.

Društvo ima svoje prostore nad obratno ambulanto. Te je dobilo v uporabo lani. Stari prostori so bili poplavljeni in nekateri krožki so utrpeli veliko škode.

Gospod Naraks je povedal, da je društvo kljub zaostrenim gospodarskim pogojem in seveda ob podpori in razumevanju vodstva podjetja dobro delalo. Vpeto je bilo v vsa pomembna dogajanja v Cinkarni. V zadnjem obdobju se je z modernizacijo podjetja občutno zvišala stopnja zahtevnosti posegov in potreba po kakovostnem visoko strokovnem delu za izboljšanje tehnoloških procesov, čemur društvo nenehno sledi.

V svojem programu dela in finančnem načrtu so si postavili za najvažnejšo nalogo ohraniti kontinuiteto delovanja z vsemi aktivnostmi, ki predstavljajo že kar tradicionalna izhodišča za delo v prihodnjem obdobju. Še vedno bo sicer odprtega tipa, a delovalo bo znotraj podjetja, vpeto v poslovne funkcije podjetja. Sredstva, ki jih društvo ustvari, bodo rezultat korektnega odnosa med dvema poslovnima partnerjema pri realizaciji določene naloge pod določenimi pogoji. Pravzaprav se sredstva, ustvarjena pri LT, na nek način vedno vrnejo v podjetje.

Izkoristimo domače strokovnjake

Novi predsednik društva LT Ivan Ručigaj je dejal: „Apeliram na vodstvo podjetja, predvsem na generalnega direktorja in vodstva posameznih poslovnih enot, da skušamo na svojih delovnih področjih opredeliti naloge in projekte, za katere realizacijo, zaradi zasedenosti iščemo ponavadi zunanje kooperante, zaupamo našim lastnim strokovnjakom in specialistom, da jih realizirajo v okviru društva LT, pod jasno opredeljenimi konkurenčnimi pogoji. Menim, da so rezultati takšnega sodelovanja večplastni. V največji meri lahko izkoristimo znanje domačih strokovnjakov in specialistov. Pristop lastnih kadrov pri realizaciji določenega projekta je odgovornejši in daje večjo zagotovilo za uspešnost. Zanimljivo ni, tudi s stališča podjetja, dejstvo, da ponudiš delavcu, ki je voljan delo korektno opraviti, dodaten zaslužek. Na takšen stimulativen način je mogoče animirati lastne kadre za reševanje zahtevnejših projektov.“

Strokovne ekskurzije LT

Ivan Ručigaj: „Ena izmed glavnih točk v vsakoletnem programu dela so strokovne ekskurzije. Menim, da so to investicije v človeka. Doslej smo samostojno ali v kombinaciji s podjetjem obiskali že našeto strokovnih sejmov po Evropi in doma, si pridobili ogromno informacij in spoznanj, ki smo jih s pridom uporabili pri svojem delu v podjetju. Pa tudi, če je kakšna strokovna »ekskurzija« v Španijo ali Grčijo ali še kam, imela bolj turistični karakter, smo se z nje vrnili polni lepih vtisov, razbremenjeni vsakodnevnih delovnih problemov, kar se je končno tudi pozitivno odrazilo pri našem delu.“

Živimo v obdobju izredne ekspanzije tehničnega in tehnološkega razvoja, ki bo z na-

šo potjo v Evropo dobilo še dodaten pospešek, zato je nalog izobraževalnega programa na področju podjetja nešteto. Skušali bomo bolj poživiti delo krožkov, ki imajo že sicer bolj izobraževalni karakter kot so foto, radio, računalniški in avto krožek, poleg tega pa bomo organizirali razna predavanja na posameznih specialističnih področjih. Verjet-

no je v društvu tudi premalo pristotna inovacijska dejavnost, zato se nam na tem področju odpirajo široke možnosti v okviru sodelovanja z društvom DIATI.

Vedeti je treba, da šteje društvo že okrog 400 članov, kar pomeni, da je že skoraj vsak četrti cinkarnar član društva LT

M.G.

Zaključek tečaja voznikov viličarjev

Z reorganizacijo podjetja, zlasti skladiščne službe, se je pojavila potreba po usposabljanju delavcev za voznike viličarjev. Nekateri delavci morajo poleg svojega dela sestiti na viličar in z njim prevažati ali pripeljati določen material oziroma končni izdelek. Iz PE Kemije, Grafike, Vzdrževanja in Titanovega dioksida ter skupnih služb so prijavili na tečaj 56 delavcev. Preizkus znanja iz teorije in praktičnega dela na viličarju je uspešno opravilo 38 delavcev in dve delavki.

Ljblca Golinc opravlja izpit iz praktičnega dela

LITERARNI KOTIČEK

ROŽA RDEČA

Roža rdeča osamljena v vetru stoji
in razmišlja, kam vsi njeni bratje so šli.

Solze skrbi po licih ji polzijo,
spomini v preteklost hitijo.

Kam odšli ste bratje moji?
Morda v tuji zemlji po sreči hrepenite.

Najdite spet pot domov
sestrico osamljeno potolažite.

Katja Praznik

NARKOMAN

Po licu solza mi polzi,
pomisli, človek le za svet živi.
Sreča nam ni vedno dana;
lepa je, a preveč iskana.
Nekateri s poti so krenili,
za srečo se niso vztrajno borili.
Srečo iskali v belem so prahu.
tisti mlad narkoman je zajel
preveč v enem dahu.

... Za enkrat bilo je preveč.

Bilo je preveč za užitek,
bilo je dovolj za večni počitek.

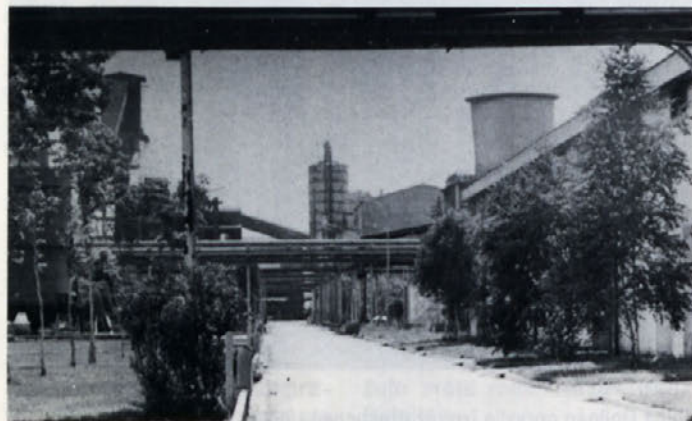
... Nihče ga ni poznal,
nihče na grob ni cvetja dal,
nihče solza ni točil.

... Jutri bo nov dan,
dan, ko spet umrl bo mlad narkoman.

Barbara Rančigaj

Urejeno, kot je treba

Prav v veselje nam je, ko pogledamo, kako je vse urejeno okrog obratov. Zelenice so vedno pokošene, drevje, sicer še mlado, je že precej bujno. Posebno v PE Titanovem dioksidu so poskrbeli, da je vse urejeno kot je treba. Lansko jesen so zaposlili Zvonka Čavžiča, ki se trudi za lepše okolje vseh zelenic okrog obratov. To nalogo so mu zaupali še tem bolj, saj je bil pred boleznijo izmenovodja. Čeprav ne zlahka, se je dela lotil nadvse zavzeto. Sedaj posadi tudi kaj na svoje stroške, a zlobni ljudje, ki so žal še med nami, pokradejo najlepše cvetove. Pa vendar smo veseli, da nekdo poskrbi, da je naše razpoloženje vedrejšje, ko stopamo mimo obratov.

Imamo vrhunsko športnico

Po šestnajstih letih, ko je začela kegljati v cinkarniški ekipi, je postala vrhunška športnica, svetovna prvakinja. Na svetovnem prvenstvu v Bratislavi maja letos je njena ekipa osvojila srebrno medaljo. Naša sodelavka Jožica ŠEŠKO, je bila pravzaprav druga najboljša kegljačica v slovenski ekipi. Posamezno je osvojila 8. mesto izmed 112 vrhunskih tekmovalk in 10. mesto v kombinaciji. Najboljši rezultat: 449 podrtih kegljev v ekipni uvrstitvi.

„Ob odhodu v Bratislavo je bil naš cilj uvrstitev do 6. mesta. Vedele smo namreč, da je konkurenca huda, saj smo konkurentke že srečale na prijateljskih tekmah. Psihološko je na svetovnem prvenstvu občutek drugačen. V ekipnem delu vsaka tekmovalka živi za vsako in prav to vzdušje je najlepše, je največ, kar lahko doseže ekipa. Bilo je napeto vse do konca, ko je naša najboljša Marika Karindar vrgla še zadnji met. Po vrnitvi v Slovenijo so bili sami sprejemi: v Mariboru, na občini v Celju, pri gospodu Kučanu, pri predsedniku športne zveze Slovenije, na Golovcu, pri sponzorju.“

Po kratkem počitku bodo naše kegljavke spet stopile na kegljaške steze, pripravljale se bodo na svetovni pokal, ko bodo na Madžarskem branile lansko zlato.

Jožica Šeško v akciji

Slovenska kegljaška ekipa. Od leve proti desni: Trener Vlado Gobec, zgoraj: Marika Karindar, Biserka Petek, Tanja Gobec, Ljuba Tkalič, Tončka Urbanc, Mira Grobelnik in Jožica Šeško

NAŠE ČESTITKE IN ŠE VELIKO ŠPORTNE SREČE!

Poenoteni v treh zahtevah

Ugotavljamo, da oba sindikata svobodni in neodvisni, različno obveščata svoje članstvo o svojih aktivnostih in akcijah, v zadnjem času pa sta malce bolj povezana. Svobodni sindikat vabi predstavnika neodvisnega sindikata na svoje seje izvršnega odbora, tako da si vendarler izmenjajo mnenja in stališča.

Z zahtevami neodvisnega sindikata, katere so pred meseci postavili vodstvu podjetja (v ta namen so izdelali svojo prvo številko Sindikalnega lista), se svobodni sindikat strinja le delno. Po njihovem je uresničljiva zahteva po izdaji vrednostnih listin za vrednost, ki je lani delavci niso prejeli, pa bi jo od sprejetja kolektivne pogodbe bili upravičeni. Jasno je tudi, da si oboji želijo socialno varnost in stabilnost ter spoštovanje delavskih pravic in svoboščin.

Neodvisni sindikat je postavil vodstvu še druge zahteve, to je zahtevo po spisku plač za vse zaposlene, ki so plačani izven kolektivne pogodbe ter relativna razmerja 1 : 3,10 izhodiščnih plač.

Svobodni sindikat, ki daje ugodna posojila vsak mesec in organizira različne sindikalne prodaje, se sedaj z vodstvom dogovarja o podpisu pogodbe sindikata. Pogodba zagotavlja redno obveščanje, zaščitno obleko, število koriščenih ur za sindikalno dejavnost (2800 ur na leto). Tako število ur že zagotavlja profesionalca, za katerega po poslovnih enotah že iščejo kandidata. Pogodba zagotavlja še prostore in administrativne pogoje za delo sindikata, katere praktično že imajo v Centru za izobraževanje. Predvidevajo, da bi pogodba bila lahko podpisana do 15. julija.

Pogodbo so pravzaprav ponudili na razširjenem sestan-

ku z vodstvom, kjer so sodelovali tudi sekretar ROSa g. Kresnik, predstavnik občinskega sindikata g. Kaluža in predsednica odbora dejavnosti KNG Darinka Šuc Lah. Pogovarjali so se o razmerah v podjetju in pogledih vodstva na prihodnost podjetja.

Odnos sindikata in vodstva temelji predvsem na vsakomesečnih pogajanjih za višino plače. V preteklem mesecu so sindikati izborili dodatek v vrednosti 2.000 tolarjev za najnižjo plačo in po indeksnih razmerjih sorazmerno navzdol. Z vodstvom so se dogovorili, da se bodo sestajali vsak konec meseca.

Sindikat žulijo tudi veliki viški ur po poslovnih enotah, katere delavci ne morejo izkoristiti. Zato se zavzemajo, da bi bile te ure plačane, saj se le-te od 1. 4. letos štejejo v pokojninsko osnovo.

Svobodni sindikat je sprejel zahtevo o prepovedi odprodaje prikolic za letovanje. Delavci bi se moralo obvestiti o cenah v slovenskih campih. Sindikat pristaja le na izposojanje prikolic, kako, o tem pa se bodo še dogovarjali.

V Odboru dejavnosti ROSa so volili nove organe, kamor je naš svobodni sindikat predlagal Andreja Tovornika, ki je bil tudi izvoljen. Mimogrede še povejmo, da svobodni sindikat pomaga tudi pri realizaciji kulturne in tiste športne dejavnosti v podjetju, ki še živi.

M.G.

Kaj so delali in doživeli

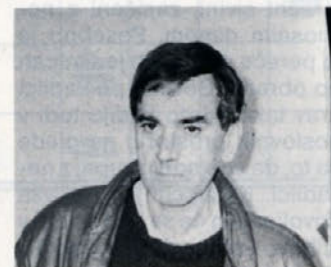

Edvin JORDAN, rojen leta 1935, je bil v Cinkarni le dve in pol leti. Delal je v organskih barvilih kot obratovodja. Pred tem je delal kar 30 let v Tekstilni tovarni v Preboldu, kjer tudi živi. Njegova želja je, da bi se poleg sadjarstva ukvarjal še s čebelarstvom.

Jože HROVATIN, rojen 1935, je vse od 1963. leta delal v Kemiji. Bil je izmenovodja in obratovodja mladane vseh obratov, ki so včasih »živeli«: ultramarina, minija, hidrosulfita, galice. Toži se mu za staro kemijo, ki je ni več, pravzaprav tudi na Balkanu ni več takšnih proizvodenj. Spominja se, da so že v Kavčičevem obdobju Cinkarno skušali zapreti. V takratnih časih so hoteli dobro zaslužiti in malo delati. Tega pa se v Cinkarni ni dalo. Brez nuje se še čevelj ne obuje, pravi Jože, zato tudi niso nič

vlagali v kemijo. Ko je prišel v Cinkarno je mislil, da tu ne bo zdržal več kot tri mesece. A zgodilo se je, da je ostal 24 let. Po desetih letih v kemiji je postal organizator sistema delitve OD v Kadrovski službi. Spominja se tudi, da je bil proti ustanavljanju takratnih tozdov, zato se je moral celo zagovarjati. Kot nečlan je hodil celo na sestanke Zveze komunistov, ko so bili še odprti. Prizna, da je bil včasih netakten, vendar je vedno želel slišati tudi še tako bridko na svoj račun.

Boško KNEŽEVIČ, rojen leta 1950, je bil invalidsko upokojen. V Cinkarno je prišel leta 1982 in začel delati v novi valjarni. Vzdrževal je stroje. Pravi, da je v stari valjarni bolj pomembna moč kot pa strokovnost. Doma ga kar dobro zaposlijo. Pretežno kuha in pomaga otrokom pri učenju.

Mijo GAŠPARIČ, rojen leta 1951 je bil upokojen invalidsko. V Cinkarni je opravljal od leta 1972 šamotarska dela po vseh obratih. Razporejen je bil v gradbenem oddelku v Vzdrževanju. Doma je iz Zagorja. Žal mu je, da ne more več delati, zato še toliko bolj želi vsem sodelavcem, da bi se zdravi upokojili.

IZVAJANJE DOLOČIL PANOŽNE KOLEKTIVNE POGODBE

SINDIKAT PODJETJA	1 - sprejeta pogoda 2 - ustajajo ali TA v PGP	3 - sprejeta na izhodiščni listini OD 62. člen	4 - sprejeta listine 64. člen	5 - delovni 67. člen	6 - delovni 68. člen	7 - delovni 69. člen	8 - delovni 70. člen	9 - delovni 71. člen	10 - delovni 72. člen	11 - delovni 73. člen	12 - delovni 74. člen	13 - delovni 75. člen	14 - delovni 76. člen	PREJELI DELAVCI - 30.11. - števil			POVEČINA BRNIT PLACA		
														JAŠANI	1 M A U T	PREJELI I JANI			
SINKARNA Begička	1	55	NE	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	9	-	-	-	41.855	
CINKARNA Galje	2	-	-	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	10	-	-	-	39.695	
ITOL Galje	2	-	-	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	2	cca 21 del. mesično (105)	-	-	-	39.800
COMI Žreča	1	55	NE	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	14	-	-	-	40.786	
SINKARNA ŠOLA	2	1. tar. raz. 15.05 ustali -	NE	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	2	-	-	-	35.553	
AFRO Galje	2	155	NE	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	4	10-30 d zaposleni v proizvod.	1/1	-	-	38.300
KOPLAST St. Kamjane	1	-	-	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	5	-	10	-	36.629	
JOTEKS Jaloc	2	205	NE	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	3	cca 100 del/mesično 105	-	-	DA	25.794
EMEKES Jaloc	2	-	-	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	1	-	-	-	-	41.900
HEMERVA Jaloc	2	-	-	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	2	-	-	-	-	44.604
HEMERVA Libeja	2	205	NE	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	-	-	-	-	-	35.540

KADILSKA OLIKA V CINKARNI

Hvala, ker ne kadite

Danes že številne zdravniške preiskave svarijo pred nevarnostjo kajenja, vključno s pasivnim kajenjem (ko nekadilec ob navzočnosti kadilca tudi »kadi«). Postopoma, zelo počasi se pojavljajo javni prostori, mesta, gostinski lokali, ki prepovedujejo kajenje. Novi minister za zdravstvo je napovedal boj kajenju tako, da je prepovedal kajenje najprej v zdravstvenih organizacijah. Zavedati se moramo, da je naše okolje že preveč onesnaženo z najrazličnejšimi škodljivimi snovmi in da je odveč, če ga zastrupljamo še s cigaretnim dimom.

Nikakor nimam občutka, da bi pri nas takšni previdni posegi v kadilske »svoboščine« koga kaj posebno omejevali. V naših jedilnicah med malico delavci dostikrat lebdijo v mračni sivini, zasičeni z neznošnim dimom. Posebno je to pereče v manjših jedilnicah po obratih. Seveda pa kadilci prav tako mirno kadijo tudi v poslovnih prostorih ne glede na to, da so v sobi skupaj z nekadilci. Kadilcem je torej vse dovoljeno in če se kdo spusti v njihovo »svobodo«, je ogenj v strehi. Najbolj neverjetno pa je

med kadilci veliko žensk, žal tudi pri nas v Cinkarni.

Svobodni sindikat ima v svojem sklepu izvršnega odbora sicer zapisano, da ne dovoljujejo kajenja v obratih in poslovnih prostorih, in da je potrebno za to urediti določene prostore. Toda bojim se, da bo to žal ostalo le na papirju. Sodelavci - kadilci bi se morali zavedati, da bonton narekuje, naj se v družbi vedno vpraša, ali kajenje koga moti, oziroma? da ljudje niso dolžni trpeti razvad drugih.

Mira Gorenšek

Iz porumenelih listov

Dosedanji rezultati raziskovalnega projekta kažejo, da celjska industrija ima možnost za kvalitativno razvojno preobrazbo. Vendar rezultati opozarjajo tudi na to, da bo lahko te možnosti izkoristila le z družbeno organiziranim razvojnim procesom, v katerem bo prerasla probleme majhnosti »občinskega« prostora.

Olga Jakhel-Dergan, RC
v Celjskem zborniku 1982-83

Gasilska društva, ki so sodelovala pri gašenju požara:

GD Celje-Gaberje, GD Škofja vas, GD Ljubečna, GD Dobrna, GD Žalec, Zavod za požarno varnost Celje, GD Šmartno v Rožni Dolini, GD Drešinja vas, GD Šentjur, GD Lopata, GD Ostrožno, GD Lokrovec-Dobrova, GD Vojnik, GD Teharje, GD Strmec pri Vojniku, GD Zagrad-Pečovnik, GD Lokarje, GD Levec, GD Laško, GD Babno, IGD TIM Laško, GD Šempeter. Seveda so med prvimi sodelovali tudi naši cinkarniški gasilci. Vsem iskrena hvala!

Foto kronika

Spomin na 9. maj

Povabilo na izlet v gore OKREŠELJ

„Nazadnje mu je ostalo polno prgišče lepote, razsul jo je na vse štiri strani od štajerskih goric do strme tržaške obale ter od Triglava do Gorjancev“ (Ivan Cankar-Kurent).

Po tej „BOŽJI SETVI“ niso vzrasla samo „NEBESA“ pod Triglavom, ampak tudi v zgornjesavinjski dolini, še posebej v Logarski oziroma na Okrešlju.

Kot vam je verjetno znano, se Logarska dolina deli na tri dele:

- LOG ali spodnji del (dom pri treh sestrah);
- PLEST, tu so znane domačije: Logarjeva, Podbreška, Juvanija, Klemenškova in Plesnikova;
- KOT, je zgornji konec doline, kjer je bila nekoč planina s stanom;

Prva dva sta naseljena z domačijami. Vstop v Logarsko dolino je na višini 735 m, slap Rinka na 1100 m, Okrešelj pa na 1396 m.

Današnje podobo so dali tej dolini ledeniki. Nad zatrepom doline je bila velika krnica, danes nam znan Okrešelj, kamor sta polzela sneg in led z visokega roba ter se tam kopičila in lomila preko pragu v KOT.

Ker zemeljske sile ne mirujejo, je nastal prag, ki loči Okrešelj od Kota. Bolj ko se je poslavljala zadnja ledena doba, in se je umaknil zadnji ledenik iz Kota, je preko Okrešlja že padala voda ledeniškega potoka čez prag (Slap Rinka). Domneva se, da slap Rinka doživlja najlepša leta, odkar se je rodil ob umiku zadnjega ledenika, uničilo pa ga bo nadaljnje preoblikovanje zemlje. Gorski potok KOTNICA bo tako čez čas prežagal to kamenino na dvoje in izginil bo velikan in obenem lepotec SLAP RINKA. Njegova višina je okoli 90 m in je eden izmed najvišjih v Sloveniji. Rinka napaja potok, ki izvira na Okrešlju. Predvidevamo, da je samo en izvir Kotnice (kot ga imenujejo domačini). Savinja pa naj bi nastala šele, ko se Kotnica in Jezera (ta priteče iz Matkovskega kота) združita v Logu.

Še nekaj zanimivosti o na-

šem biseru in o domu, ki stoji tam.

Dom stoji na spodnjem robu ledeniške krnice - Okrešlja. Imenuje se po Dr. Johanesu Frischauferu (1837-1924), profesorju na graški univerzi, neutrudljivem oznanjevalcu lepot Savinjskih Alp, humanistu in seveda prijatelju Slovencev.

Prvo kočjo je na Okrešlju postavilo leta 1876 nemško-avstrijsko planinsko društvo. Leta 1907 je plaz iz Mrzle gore kočjo porušil. Še istega leta je savinjska podružnica SPD pričela graditi novi dom, ki pa je imel novo današnjo lokacijo.

Dom so odprli 2. 8. 1908 in ga poimenovali po Dr. J. Frischauferu. Leta 1932 je bil dom prenovljen, po vojni I. 1951 pa ga je odprlo PD Celje. Med leti 1959 - 1961 je bil dom ponovno prenovljen in slavnostno odprt septembra 1961, tovarna žičnica pa je bila postavljena I. 1960. Skoraj po dvajsetih letih je PD Celje dom ponovno prenovilo. Odprejo ga jeseni 1990. Zaradi skladnosti z naravo je eden izmed najlepših v Savinjskih Alpah. Pivo in podobne osvežilne pijače točijo kar iz vodovodnih pip.

Dom je odprt od sredine maja do konca septembra. Za malo bolj izkušene pa skoraj ni letnega časa, da ga ne bi mogli obiskati. Najbolj kritičen čas je, ko zapade veliko snega in plazovi iz Mrzle gore drviijo okoli slapa.

DOSTOPI: - prevozna sredstva so: avto, avtobus, itd. Smer vožnje: Celje - Mozirje - Logarska - Rinka. Gesta je vseskozi asfaltirana. Ozko grlo je le predel Ljubno - Luče, kjer svetujem zaradi ozke ceste še posebno previdnost. Od planinskega doma do Okrešlja je 2 uri, od Slapa Rinka pa slaba ura.

TURE IN IZLETI: - TURSKA GORA (2251 m) skozi turški žleb 2.15 uri, BRANA (2252 m) 2 uri, MRZLA GORA (2203 m) čez gornji Okrešelj in po dolini Mrzlega dola 3.30 ure. Pred mnogimi leti je bila pot speljana v območju velike grape - le-

vo od glavne južne stene, ki jo v spodnjem delu tudi prečka. Pot je že precej opuščena le žične vrvi in železni klini ponekod še pričajo, da je tam potekala pot.

- SKUTA (2532 m) skozi Turški žleb 4 ure, RINKE: ŠTAJERSKA (2289 m), KRANJSKA (2453 m), KOROŠKA (Križ 2433 m) skozi Turški žleb 3.30 ure.

PREHODI: Dom planincev v Logarski dolini (837) - Okrešelj (1396 m) 1.30 ure - Ka-

mniško sedlo (1793 m) 1.30 ure. Cojzova kočja na Kokrskem sedlu (1793 m) skozi Turški žleb ter čez SLEME 5.30 ure. Kranjska kočja na Ledinah (1700 m), čez Savinjsko sedlo 4 ure.

INFORMACIJE: PD Celje, Stanetova 1, 63000 Celje, telefon: 063/24-802.

Obiščite naša nebesa, mogoče postanejo še kdaj vaša.

Franci HORVAT

Prenovljeni dom na OKREŠLJU

Triglav spet vabi Cinkarnarje

Ludvik Stopar letos spet organizira pohod na Triglav. Cinkarnarji se lahko prijavite že danes, najkasneje pa do 10. avgusta na telefon 94. Izlet bo trajal tri dni. 28. avgusta se bodo planinci povzpeli iz Rudnega polja na Vodnikov dom in Kredarico. Tam bodo pustili prtljago, se povzpeli po severni strani na Triglav. Naslednji dan bodo iz Kredarice odšli do Planike in Doliča do Prehodavcev. Nato si bodo ogledali vsa jezera razen Črnega in prespali v Koči na sedmih jezerih. Tretji dan bodo obiskali Bogatin, Komno in se spustili v Bohinj. Cena prevoza bo približno 400 tolarjev. Prijavite se čimprej, ker je število omejeno.

Izdajatelj, naslov uredništva in tisk: Cinkarna Celje, Kidričeva 26, telefon: 063/33-112. Odgovorni urednik: Avgust Praznik, glavna urednica Mira Gorenska. Naklada: 3.000 izvodov. Glasilo je brezplačno, namenjeno članom kolektiva, upokojenecem, štipendistom.

Na osnovi izjave sekretariata za informiranje SRS št. 421-1/72 z dne 5. 4. 1974 je glasilo oproščeno temeljnega prometnega davka.